

MYSLIBOŘICE A OKOLÍ

Slovo úvodem

V letošním roce si připomínáme významné historické události, které daly podnět ke vzniku této školní publikace - 70 . výročí výsadku SPELTER a s ním spojený válečný odboj za 2. světové války v Myslibořicích a okolních obcích.

Jak to všechno začalo.

S kolegyní Lenkou Brabencovou jsme se vydaly do koncentračního tábora Mauthausen, kde jsme se účastnily slavnostního aktu a uctění památky k 70. výročí atentátu na R. Heydricha.

Zrodil se nápad - my přece musíme o tom všem říkat našim dětem, vždyť i u nás žili lidé, které stihl stejný osud.

V tříletém školním projektu „Myslibořice a okolí“ jsme se snažili s žáky a kolegy postihnout nejdůležitější informace, události, osudy, památky našich dějin, včetně současnosti.

Děkuji všem, kteří byli našemu nadšení a bádání nápomocni a kteří se tak velkou měrou o vydání "školní" učebnice zasloužili.

Libuše Davidová, ředitelka školy

Zeměpisné údaje:

Po stránce geomorfologické patří území Myslibořic a okolí k Českomoravské vrchovině, větší část zaujímá Jevišovická pahorkatina. Průměrná nadmořská výška této oblasti je 483 m n. m. K nejvýznamnějším vrcholům této oblasti patří hora Stříbrná 531 m nad mořem, Svatocheň 523 m n. m., nejvyšším vrcholem je Na Skalním 556 m n. m. Typické pro tuto oblast je velké množství rybníků.

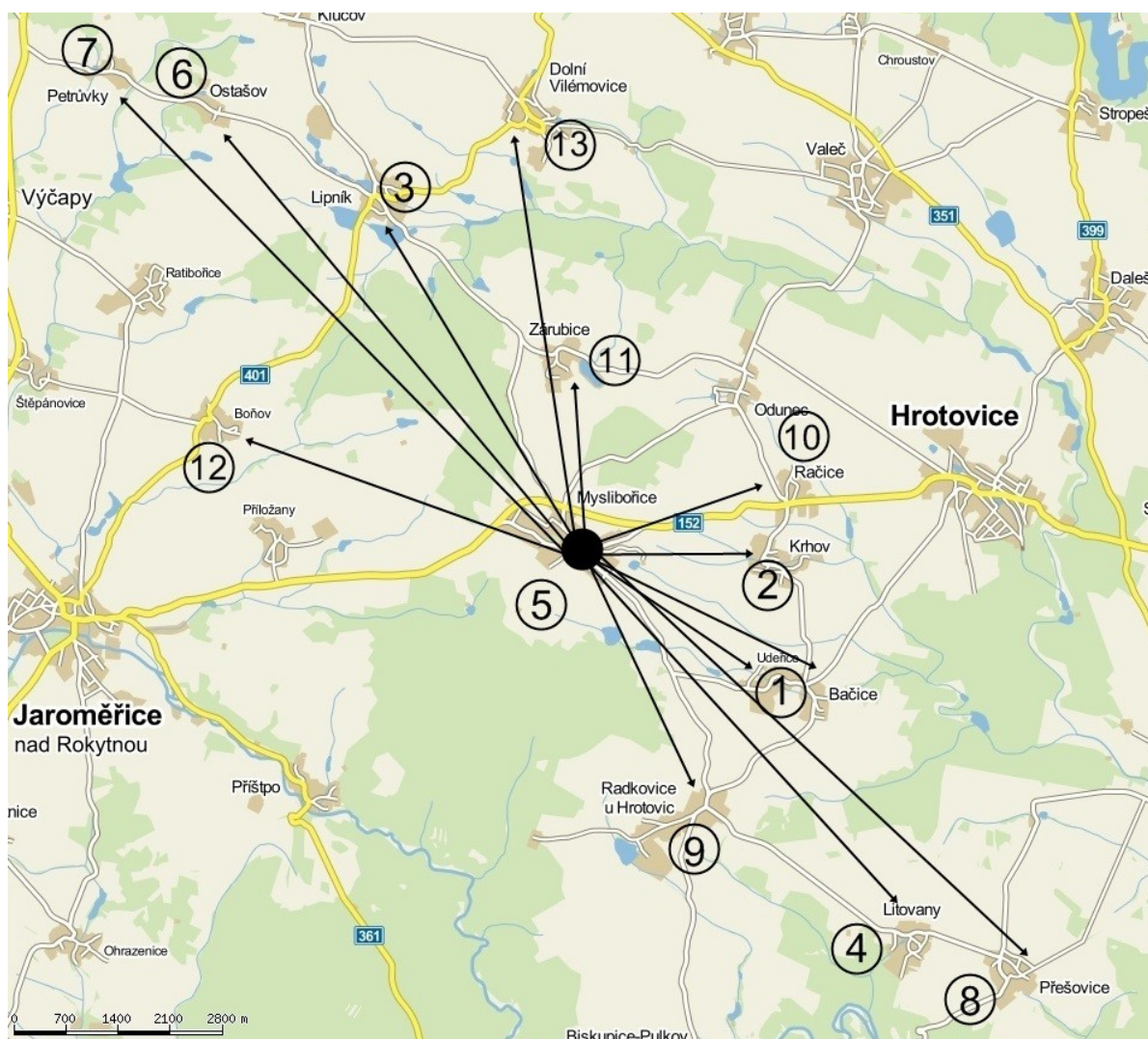

Rybník Hrušovec u Myslibořic

Zeměpisná poloha obcí:

- 1) Bačice, Udeřice - 49°5'6.294"N, 16°1'31.319"E
- 2) Krhov - 49°5'59.299"N, 16°1'7.567"E
- 3) Lipník - 49°8'40.037"N, 15°56'54.939"E
- 4) Litovany - 49°3'18.063"N, 16°2'40.984"E
- 5) Myslibořice - 49°6'7.035"N, 15°59'9.627"E
- 6) Ostašov - 49°9'17.694"N, 15°55'8.469"E
- 7) Petrůvky - 49°9'32.925"N, 15°54'9.732"E
- 8) Přesovice - 49°2'57.812"N, 16°3'44.190"E
- 9) Radkovice u Hrotovic - 49°4'15.188"N, 16°0'24.539"E
- 10) Račice - 49°6'28.121"N, 16°1'29.528"E
- 11) Zárubice - 49°7'30.785"N, 15°58'53.844"E
- 12) Boňov - 49°7'5.327"N, 15°55'6.146"E
- 13) Dolní Vilémovice - 49°9'13.264"N, 15°58'37.663"E

Mapa oblasti

Legenda:

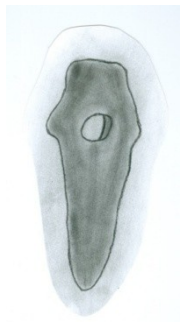
1) Bačice, Udeřice	8) Přešovice
2) Krhov	9) Radkovice u Hrotovic
3) Lipník	10) Račice
4) Litovany	11) Zárubice
5) Myslibořice	12) Boňov
6) Ostašov	13) Dolní Vilémovice
7) Petrůvky	

Historie obcí:

Bačice

Obec má malebný ráz, umocněný zachovalostí původních selských stavení obklopující náves. Má převážně zemědělský charakter.

Kresby žáků

Železná radlice

Bronzový srp

Sekyra zvaná moravská

Nejstarší doklady pravěkého osídlení Bačic pocházejí z doby neolitu, jsou to jednak kamenné nástroje, jednak keramika. V té se dochovaly fragmenty z období kultury s moravskou malovanou keramikou. Obec patřily odpradáвна ke hradu Bítovu. Když český král Jindřich dal v roce 1307 hrad Bítov lénem Remuntovi z Lichtenberka, připadaly Bačice a Udeřice tomuto rodu. Ve staré pečeti obce Bačice bylo radlo a nad ním písmena A.R. Během 14. a 15. století jsou uváděni vladykové „z Bačic“. Koncem 15. století patřily obě obce ke krhovskému panství. Od roku 1897 měly obce společnou dvoutrídní základní školu, kterou v té době navštěvovalo asi 80 žáků. Obec se skládá ze dvou částí, ty vystupují jako jedna od roku 1960.

Kaplička

Obecní rybník

Udeřice

V oblasti Udeřic jsou známy pouze neolitické nálezy; rozkládalo se zde sídliště lidu kultury s moravskou malovanou keramikou. Vlastní Udeřice jsou doloženy k roku 1310. Název obce se odvozuje od jména Úder. Udeřice náležely k hradu Bítovu, od roku 1511 k panství krhovskému. Územně správně byly Udeřice v letech 1869 – 1900 vedeny jako osada Bačice v okrese krumlovském, v letech 1910 – 1930 jako obec v tomtéž okrese, od roku 1950 jako obec v okrese moravskobudějovickém a od roku 1961 jako část obce Bačice v okrese Třebíč.

Kresby žáků

Kamenný sekeromlat

Železný oštěp

Krhov

První písemná zmínka o obci je z roku 1253 ve spojení s krhovským farářem Eneášem. Původně obec patřila k velkostatku myslibořickému. Krhov často střídal majitele. Roku 1492 patřila tvrz a ves Janu Zelenému z Říčan. Roku 1570 vložily sestry Kateřina a Veronika z Říčan svůj majetek Janu Zahradeckému ze Zahrádek. Roku 1643 patřil Krhov Janu Arnoštovi ze Scharfenberka, majiteli Vranova. Po další změně majitelů přešel Krhov do majetku svobodných pánů Rodenů až do roku 1825 a po dalších změnách byl od roku 1882 majitelem Antonín Dreher.

V obci je několik kulturních památek. V první řadě zámek, který je v soukromém vlastnictví, socha sv. Jana Nepomuckého a farní raně gotický kostel sv. Jakuba staršího s ohradní zdí, který stojí uprostřed vsi a má gotický presbytář.

Kromě hlavního oltáře, opraveného roku 1902, má ještě dva vedlejší oltáře a výklenek pro Boží hrob, přistavený roku 1882.

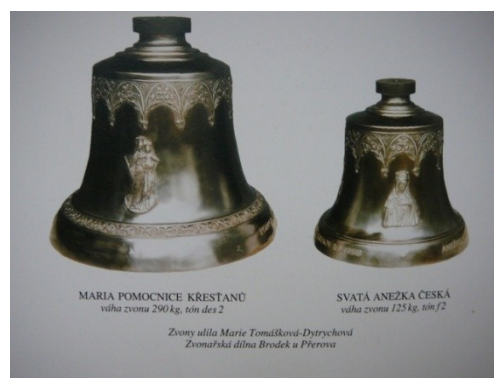
Kostel sv. Jakuba staršího

Na věži kostela jsou tři zvony, o jejichž osudu se nám podařilo získat informace jednak z farní kroniky a dále z výpovědi pamětníka pana Abraháma z Krhova.

Během 2. sv. války byli pravděpodobně všechny 3 zvony z Krhova odvezeny do Prahy na přetavení. Jistý pan Lad'a Harant náhodou našel jeden ze zvonů (právě zvon sv. Jakuba) v Praze na letišti na skládce. Povedlo se mu zvon odsud tajně dostat. Pan Hlavnička z Krhova spolu ještě s dvěma muži se pro tento zvon vydali do Prahy. Dovézt jim ho pomohl jistý pan Šamánek z Myslibořic, který byl řidičem vojenského auta, kterým zvon odvezli. Po válce jej opět vrátili na věž do kostela v Krhově. Tento zvon Jakub je z poloviny 16. století. Má nádherný tón, který je slyšet po celém okolí. Další dva zvony byly za pomoci sbírek farníků pořízeny až na konci minulého století. Byly vysvěceny Mons. Pekárkem a umístěny do věže 21. června roku 1998.

Památkový list, který byl vydán na památku svěcení zvonů

Zvony, které byly umístěny do věže kostela

O staré škole je první zmínka z roku 1774. V roce 1866 byla stará škola zbořena a postavena nová, dvoutřídní.

Lipník

První zmínky o obci Lipník se datují do let 900 až 1000 našeho letopočtu. Lidé, žijící v tvrzích Proklaty, Lhota, Potvrzník a Hostašov, založili na místě dnešního kostela v Lipníku dřevěnou kapli, kam chodili k bohoslužbám. Později se kolem kaple mýtily lípy a lidé z těchto tvrzí si kolem kaple stavěli dřevěné domy. Název obce je s největší pravděpodobností odvozen od lípy, kterých zde rostlo velké množství. Předpokládá se, že poslední lípa (chráněná státem) z původního lipového lesa byla u rybníka Silničný a její stáří bylo datováno na 700 let. V druhé polovině 80. let 20. století se lípa rozlomila a v roce 1993 se zbylá lípa vyvrátila. Asi v letech 1150 kaple vyhořela a drobná šlechta počala v letech kolem roku 1200 stavět na návrší nad potokem Mocla zděný kostel v románském slohu. Velký presbytář je gotická přístavba z doby po roce 1350. Věž je zřejmě z pozdější doby a její horní část je stavba barokní. Osa kostela je nepatrně lomená a představuje nakloněnou hlavu Krista. Okolo kostela býval hřbitov, který byl na konci 19 století zrušen a přemístěn na konec obce směrem na Ostašov.

V listinách z roku 1237 a 1239 je jako svědek Ctibor z Lipníka a v roce 1238 je uváděn farář z Lipníka Walther. V roce 1348 vlastnil ves Lipník Henslín z Jackova. Dvůr ve vsi patřil Oldřichovi z Račic. Majitelé se po celé 14. a 15. století rychle střídali. Stejná situace byla i na počátku 16. století. V roce 1535 prodal Jan Hořický z Hořic Lipník Václavu Chroustenskému z Malovar, a tak se Lipník stal součástí myslibořického panství. Přibližně od 17. století se půda začíná rozdělovat mezi jednotlivce. Z tohoto období jsou také písemné doklady o mlynáři na Kopytě.

Obecní škola v Lipníku již v letech 1906 až 1908 neodpovídala počtu žáků, kterých bylo od devadesáti do 120 dětí a ve škole se učilo na dvě směny. Proto bylo započato s výstavbou nové školy, kterou vedl stavitel pan Karel Hahn z Jaroměřic. Z dosavadní školy byly zřízeny byty pro učitele. Na štítě, který byl na škole do opravy v roce 1966, byl letopočet 1908, ale škola byla dokončena až v říjnu 1909, kdy se v ní

začalo učit. Od roku 1910 do roku 1940 se pohyboval počet žáků od 70ti do 90ti ve dvou třídách. Po válce klesl počet žáků na 46, pak dále klesal a v 60. letech byl počet žáků kolem 30ti.
(z rozhovoru se starostou)

Sousoší na hřbitově

Na lipnickém hřbitově je pochován místní rodák JUDr. Josef Ošmera (1874-1928) se svou manželkou. Nad jejich hrobem se nachází figurální bronzový náhrobek s postavami Ježíše Krista a Marty od sochaře Františka Bílka. Sousoší nese název: „I řekl Ježíš Martě“.

Biskup Hlouch

Významným rodákem obce Lipník byl Mons. Josef Hlouch, Prof. ThDr., který se narodil 26. 3. 1902 v domě č. 8. Po studiích v Kroměříži a Olomouci byl v roce 1926 vysvěcen na kněze a od roku 1947 působil jako 9. českobudějovický biskup. V období totality 1952 byl odvolán z funkce a vězněn. V roce 1968 se mohl znovu ujmout svého úřadu.

Nadále byl však vyslýchán StB a na následky krutého výsledku 10. 6. 1972 zemřel. Pochován byl na českobudějovickém hřbitově sv. Otýlie.

Litovany

První zmínka o obci je z roku 1338. V roce 1353 je na tomto místě uváděna tvrz, která náležela Ctiborovi z Litovan. V roce 1385 předal Jan z Litovan tvrz Janu z Vejtmíle. V roce 1493 připadl statek i tvrz Hynku z Bačkovi. V roce 1555 připojil Jan Zelený z Říčan Litovany ke Krhovu, tvrz postupně zanikala a od poloviny 16. století patří obec k panství krhovskému, později hrotovskému. Do historie místa se zapsal i obávaný loupežník Vilém Sudice z Litovan, který se v roce

1408 stal nástupcem loupeživého rytíře Hynka Jevišovského u Kunštátu, řečeného Suchý Čert, na nedalekém hradě Rabštejn.

V 60. letech minulého století zde byla postavena kaple sv. Otce Pia X. V roce 1930 – 1931 byla v obci postavena dvoutřídní škola. Později byla přebudována na kulturní dům a obecní úřad.

Kulturní dům, dříve škola

Myslibořice

Myslibořice jsou prastarou osadou založenou Mysliborem již kolem roku 1222. Jeho rod se nazýval z Myslibořic a měl ve znaku tři lípové listy. První písemná zmínka o obci je datována rokem 1271. Páni z Myslibořic patřili původně mezi přední panské rody moravské, avšak časem klesli v majetku i ve vážnosti tak, že v 15. století již byli počítáni mezi vladyckou šlechtu. Poslední z myslibořického rodu Jan z Myslibořic se připomíná v roce 1436. S ním vymřel starý rod pánů z Myslibořic. Od té doby Myslibořice často měnily své majitele. V roce 1531 koupil Myslibořice Václav Chroustenský z Malovar. Tento zámožný pán přikupoval další majetky a statky. V roce 1538 byly Myslibořice povýšeny na městečko a obdržely zvláštní znak.

Myslibořice se tak staly městečkem s tvrzí. Městečko velmi utrpělo třicetiletou válkou a téměř se vylidnilo. Vzestup městečka nastal až na konci 17. století. V letech 1809 – 1836 hrabě Josef Taaffe Myslibořický statek značně zadlužil. Zemským sněmem roku 1847 bylo povoleno sloučit správní panství Myslibořické a Hrotovské. Pro špatné hospodaření bylo panství Hrotovice se spojenými Myslibořicemi, Krhovem, Dalešicemi, Valčí a Slavěticemi prodáno

majiteli pivovaru Antonínu Dreherovi, který celé panství držel až do roku 1921.

Dominantou myslibořického náměstí zůstává kromě zámku kostel svatého Lukáše s renesanční věží. Kostel byl přestavěn v roce 1704 a znovu v průběhu let 1892 až 1894. Původní jádro z kostela je ze 13. století a tvoří jej jednodílná orientovaná stavba s tříbokým závěrem kněžiště, obdélnou sakristií na severní straně kněžiště a čtyřbokou věží v průčelí. Kostel byl barokizován a stavebně upraven v 19. a 20. století. Stavba má zachované gotické jádro a pozoruhodné barokní průčelí. Před kostelem se nachází socha sv. Floriána – pozdně barokní sochařská práce z 2. poloviny 18. století, socha sv. Jana Nepomuckého – umělecky hodnotná barokní sochařská práce z roku 1767, socha sv. Aloise – barokní sochařská práce z roku 1767, socha sv. Františka – barokní sochařská práce z 2. poloviny 18. století.

V čele náměstí stojí barokní zámek, jehož jádro bylo v polovině 17. století přestavěno do dnešní podoby. Stalo se tak po roce 1760 pro českého kancléře Rudolfa Chotka. Trojkřídlá dvoupatrová zámecká budova tvoří půdorys písmene „U“ stojí na místě bývalé tvrze ze 14. století. Tvrz vybudoval ve 14. století místní zemanský rod (poprvé doložena rokem 1373). Od 15. století se majitelé často měnili, nejdéle náležela Chroustenským

z Malovar. Ve 20. letech 18. století vybudovali Ostašovští z Ostašova v místech tvrze architektonicky významný barokní zámek (návrh rakouský architekt J. Prandbauer) a kolem zřídili rozsáhlý park. Od roku 1836 náležel rodu Sinů, původem z Řecká. Ti koncem

19. století upravili interiéry, kde soustředili rozsáhlé umělecké sbírky. V roce 1921 získal zámek stát, ten ho postoupil Českobratrskému družstvu k vybudování sociálního ústavu. V zámku se nachází kaple. Průčelí zámku nese cennou štukatérskou výzdobu, včetně šlechtických znaků. V zámeckém parku se nachází sochy se zbytky sochařské výzdoby a vodní kanál založený před rokem 1800. Pro nové využití byly v roce 1949-1956 výrazně zmodernizovány interiéry a v exteriéru hlavně boční křídla.

V roce 1824 se v Myslibořicích narodil slavný cestovatel po Americe a Africe Karel Bartoloměj Heller. Působil také jako profesor ve Štýrském Hradci.

K zajímavostem Myslibořic patří tzv. číhadlo, jedná se o unikátní drobnou účelovou klasicistní architekturu z konce 18. století, jež vznikla jako součást areálu panské obory myslibořického zámku a sloužila jako odpočívadlo a pozorovatelná při panských honech na Dvoře Ostrý.

**Dub zapádně od Myslibořic,
ve výšce 1 metru má obvod 378 cm**

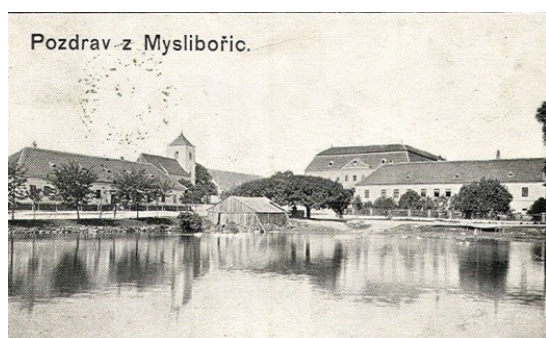

Z obecní kroniky – rok 1944:

„ V lednu byla nasazena na nucené práce mládež ročníku 1924. 14. dubna byl zatčen gestapem pro činnost nepřátelskou okupantům zatímní ředitel měšťanské školy Přemysl Vávra, odvezen do Brna na Kaunicovy koleje a po výsledku uvězněn do koncentračního tábora ve Vratislavi.

V Myslibořicích bylo za 2. světové války vysílací středisko partyzánské skupiny Lenka-Jih. Pro přechovávání parašutistů byla rodina Papulova, a to Augustýn Papula, Marie Papulová, Ladislav Papula, Ludmila Papulová, dne 16. června zatčení a po výslechu a mučení v Brně byli převezeni do koncentračního tábora v Mauthausenu, kde byli popraveni plynem dne 27. září t.r.. Zároveň s nimi byli zatčeni a vyslýcháni zaměstnanci Miloš Růžička a Hedvika Hrušková, kteří se po osvobození ve velmi zuboženém stavu vrátili. Při obléhání hájenky hajného Vitouše, kde se parašutisté skrývali, byl zastřelen velitel parašutistů Jaroslav Kotásek. Parašutisté, Jan Vavrda, Rudolf Novotný spolu s hajným Františkem Vitoušem, nacistům unikli do lesů. Hajný Vitouš se ukrýval po nějakou dobu v obci u rolníka Františka Zahrádky a pak u kováře Procházky v Jaroměřicích a až po osvobození se vrátil“.

Ten rok narodilo se 20 dětí, 15 chlapců a 5 děvčat. Zemřelo 9 osob, 4 muži a 5 žen, 3 ve stáří přes 80 let... “

Myslibořice na starých fotografiích

Významnou budovou v obci je **základní škola** postavená nově v roce 1951. Mateřská škola byla podle pamětníků zřízena v r. 1937 v domě občana Josefa Mika. První učitelkou MŠ byla Hermína Zajíčková z Poličky. Po dostavění ZŠ byla MŠ do této v r. 1952 přestěhována do přízemí. Původní základní škola stála od r. 1791 mezi dnešní farou

a domem Vostrých, kde je dnes zahrádka (na zahrádce jsou ještě vidět cihlové základy).

Dne 26. dubna 1821 vypukl požár v hostinci, který za 30 minut zničil obydlí kováře, bednáře, truhláře a školu. Další zmínka o škole je opět z roku 1821, kdy byla nově vybudována v bývalé přádelně vlny hraběte Chotka (dnešní OÚ) a tam sloužila do roku 1950.

Navštěvovaly ji děti z okolí, celkem až 170 žáků, později postaveno druhé poschodí a škola rozšířena na trojtřídní. Škola působila i v dnešní židovně (měšťanka). 1882-1950 na dnešním OÚ. V roce 1946 firma Ing. Vloudka započala s přípravou výstavby nové školy, v roce 1950 byla stavba dokončena. O rok později se škola začala využívat. Školní kronika střední školy v Myslibořicích byla vedena od založení školy od 31. 8. 1948 společně s kronikou obecní (do této doby byly obě školy pod společnou správou). Střední škola, dřívější měšťanská škola, byla přejmenována na „Hlavní školu“ a byla organizována na školu čtyřtřídní, výběrovou. Do hlavní školy mohlo být přijato pouze 75% žactva, ze 4. postupného ročníku národních škol újezdu.

Tyto děti musely konat koncem školního roku přijímací zkoušku na hlavní škole. Na Měšťanské škole působili jako ředitelé: Vojtěch Král, Přemysl Vávra, Vilém Bořecký, František Dunda. V období let 1940-1950 dojížděli do Myslibořic žáci z Krhova, Radkovic, Zárubic, Lipníka, Litovan, Újezdu a Hrotovic.

Ostašov

Ostašov byl založen roku 1716 Františkem Karlem Josefem, svobodným pánem z Ostešova, na pozemcích zaniklé osady Lhota. Tato osada byla přifařena do Lipníka a přiškolená do Petruvek. Osada nesla nejprve název Nová Ves, pak Hostašov, který patřil k Lipníku, a zde se nacházel pouze radní. Roku 1920 byl Hostašov uznán za

samostatnou obec a později přejmenován na Ostašov. Ještě v roce 1923 je uváděn v kronice Hostašov. Za protektorátu se jmenoval Neudorf. Jeden z nejstarších rodů v obci je rod Šumpelových. Zmínka o tomto rodu v okresním muzeu v Třebíči je již z roku 1778. Věnovali se bednářskému řemeslu.

Petrůvky

Podle pověsti leží obec poblíž bývalé křižovatky zemských stezek. Loupežníci, kteří v dávných dobách na těchto stezkách přepadávali obchodníky a jiné cestující, bývali prý nazýváni „petrovští“. Vojenské posádky na strážních hradech (nejbližší byl Sádek) měly za úkol tyto loupežníky stíhat. Údajně se takové střetnutí odehrálo i v blízkosti obce, kde se říká „Na zabitých“, a možná odtud i pochází název obce. Podle ústního podání věnoval ves Petrůvky na konci 15. století její majitel třebíčskému špitálu, kde se léčil a později zemřel. První písemná zmínka, podle Vlastivědy moravské, pochází z roku 1586, kdy městská rada v Třebíči potvrzuje, že „ves Petrůvky již dlouho patří špitálu“. Obyvatelé Petrůvek vozili dříví na špitál údajně již roku 1519. Obyvatelé jezdili na robotu do Třebíče, kdykoli je magistrát povolal. V době napoleonských válek na počátku 19. století měl údajně na okraji obce své ležení ruský sanitní oddíl a mnoho zemřelých vojáků zde bylo i pochováno. Na historické pečeti z období před rokem 1834 byla radlice hrotem nahoru a břitva doleva. Po obvodu pečeti byl nápis: Wes Petrwwky.

Bolestnou kapitolou v historii obce jsou léta první světové války. Na bojištích padlo sedm mužů. Jejich památku připomíná pomník na návsi.

Škola v Petrůvkách byla založena nákladem obce roku 1808 – měla jednu světnici, přepážkou rozdělenou na byt učitele a učírnu. V roce 1854 po přiškolení obce Ostašova byla postavena škola nová nákladem obou obcí. Ani tato škola brzy nevyhovovala, a proto byl v roce 1888 oběma obcemi zakoupen selský dům, který byl upraven na byt učitele a k němu byla přistavěna třída. V té době navštěvovalo školu 66 dětí. Nejdéle působil na zdejší škole František Česnek (1878 -1920), který také založil školní kroniku.

Přešovice

Dle pamětí byla obec Přešovice založena roku 1088 podle jména zakladatele Přecha. První písemná zmínka o Přešovicích pochází z roku 1273, kdy král český Otakar II. Daroval Přešovice kostelu v Rouchovanech. Později držel Přešovice zbraslavský klášter a ves byla často zastavována (do konce 15. století jsou často uváděni vladykové z Příšovic). Od roku 1502 do roku 1593 patřila obec pánům Jankovským z Vlašimě. Roku 1620 patřily Přešovice pánům z Lipé a od roku 1625 knížatům z Lichtenštejna. V letech 1468 – 1500 byly vybudovány chodby pod Přešovicemi. Roku 1794 byla postavena školní budova na náklady knížete Karla Františka Antonína z Lichtenštejna, do školy chodilo přes sto dětí. Na počátku 70. let 20. století byla škola zrušena. Roku 1908 byl postaven kostelík sv. Petra a Pavla vybudovaný v novorománském slohu.

Přešovice na starých fotografiích

Radkovice u Hrotovic

Radkovice jsou pojmenovány podle zakladatele Radka. První zmínka o Radkovicích pochází z r. 1252. První informace o osadě pochází z roku 1310, kdy Remunt z Lichtenburka prodal Radkovice za 10 kop klášteru v Oslavanech. K obci patřila i osada Pulkov s mlýnem.

Kostel, původně kaple, byl postaven roku 1715 a zasvěcen ke cti 14ti svatých pomocníků. Půdorys tvoří pravidelný osmiúhelník, v čele kostela stojí 4 sochy, ve zdi hřbitova se nacházejí další 2 sochy.

Od roku 1745 do roku 1824 zde byla samostatná duchovní správa, poté farnost přešla pod Biskupice. Na přelomu 19. a 20. století byla fara opět obydlena a poté opět farnost přešla pod Biskupice, pod které spadá dodnes. Mezi

významnými knězi, kteří v této obci sloužili, byl P. Pavel Nemeškal, TJ (1908-1983) jezuitský kněz a P. Václav Kosmák, kněz, spisovatel, působil tu v roce 1870, zajížděl sem z Biskupic.

Kostel sv. Čtrnácti svatých pomocníků

Škola byla založena roku 1775, 1790 byla přesunuta do většího domku. V roce 1820 navštěvovalo školu až 30 dětí. 1858 byla postavena nová budova, kterou navštěvovalo asi 80 dětí ze širokého okolí. Jednalo se však pouze o jednotřídku. Dobrovolný spolek hasičů byl vytvořen 1898.

Račice

Obec je poprvé připomínána již v roce 1252. Na listině z roku 1279, kterou se urovnal spor mezi kněžickým farářem Vojslavem a Zdislavou, čteme jméno svědka Kunu z Račic. Zdá se tedy, že Račice byly sídlem zvláštního rodu vladyckého. Avšak i sousední páni z Myslibořic zde měli ve 13. století majetek. To dokazuje darování

dvou hřiven stříbra na stavbu kostela Račického od Artleba z Myslibořic, když se roku 1271 ubíral na vojenskou výpravu do Uher.

Název obce je odvozen od osobního jména Radeš neboli Radek, tedy původně Radšice, z čehož splynutím dš v č vzniklo Račice. Stará pečeť měla ve znaku špičatou dřevěnou kapličku, nad ní nápis: RAZIZ, dole otevřený věnec. sv. Šebestiána pochází z 1. poloviny 18. století a doposud se nepodařilo s jistotou určit jejího autora. Šebestián, jako jeden z ochránců proti moru, je často zobrazován na barokních morových sloupech. Račická plastika představuje světce v jeho typické póze, uvázaného u sloupu a probodaného šípy.

Kostel sv.Václava

Socha sv.Šebestiána

Významnou památkou je raně gotický kostel svatého Václava z 2. poloviny 13. století s plochostropou lodí a žebrovou klenbou v presbytáři. Na tomto místě byla nalezena grafitová keramika, a proto se předpokládá, že osídlení obce spadá pravděpodobně do 12. století. V kostele jsou dva oltáře a dva cenné obrazy. Vzácný obraz sv. Petra při souboji se Šimonem Mágem namaloval významný barokní mistr Paul Troger a do roku 1784 byl majetkem olomouckého kláštera. Při rekonstrukci roku 2012 byl zapůjčen do Muzea umění v Olomouci. Zde je zapsán pod názvem "sv.Petr trestá pohanského kouzelníka". Dále se v kostele nachází obraz sv.Pavel, který zobrazuje Kázání

apoštola Pavla na Areopagu. Na hlavním oltáři je obraz od malíře Mesmera. Postranní oltář znázorňuje ukřižování Krista Pána (dar hraběte Huberta z Harnoncourtu) a za zhlédnutí stojí i gotická kamenná křtitelnice. Okolo kostela býval hřbitov, který byl na konci 19. století zrušen a přemístěn na konec obce.

**Obraz sv. Petra při souboji
se Šimonem Mágem.**

Starý zvon „Václav“ z roku 1491 s nápisem: „Tento zvon jest ulitý ke cti a chvále Pánu Bohu a svatému Václavovi Léta Božího MCCCCLXXXI.“ patří mezi nejskvělejší zvony, vytvořené ve zlatém věku zvonařství. Další památkou je sousoší „Svatého kříže“ z roku 1727, stojí uprostřed hřbitova, založeného v roce 1829.

Pomník na návsi je věnovaný Josefu Urbánkovi a Karolíně Urbánkové, kteří byli umučeni v koncentračním táboře Mauthausen během II. světové války za protifašistický odboj při operaci Lenka-Jih.

Nápis na pomníku:

**“Vy pro vlast jste nešetřili krve
a splnili jste heroický cíl.
Vzpomínáme a nezapomeneme!
My ni budoucích těch,
kteří světla svobody nespatriili.”**

Zárubice

Historická obec Zárubice byla založena na planině nad obloukem řeky Rouchovanky, místně nazývané též Mocla. Jméno obce pochází pravděpodobně od osobního jména Záruba. Zárubice jsou poprvé zmiňovány roku 1349. Tehdy patřily částečně vladykům z Račic. Později patřila ves vladykům z Hofeřic, kteří se psali i Zárubští z Hofeřic, a pánům z Říčan. Od roku 1531 byly Zárubice spojeny s Krhovem a spolu s ním patřily od roku 1666 k panství hrotovickému. Ojedinělé nálezy štípaných nástrojů z šedého rohovce jsou z mladší doby kamenné. Byly zde nalezeny i dvě byzantské mince z mladohradištní doby.

Obec se skládá ze dvou částí. Starší část má podobu podkovy na jihovýchodě otevřené. Druhá část obce, mnohem mladší, která sestává z podél silnice postavených domků, je tzv. „Familie“.

„Familie“ se datuje asi k roku 1835. Uprostřed návsi stojí kaplička z roku 1846, v minulosti se na její zvon zvonil umíráček.

Zpočátku chodily děti ze Zárubic do školy v Myslibořicích. V roce 1898 byl zahájen provoz školy (jednotřídky) v Zárubicích. 1929 byl postaven pomník obětem 1. světové války. Ta si vyžádala 17 životů. Obětí 2. světové války byl pan Ludvík Škoda. Nedaleko od pomníku stojí kříž. Prý se jedná o poslední pozůstatek hřbitova.

Kaple sv. Floriana z roku 1846

Současnost obcí:

Bačice – Udeřice

Bačice – Udeřice jsou na sebe vzájemně napojené vesnice a spadají pod jeden celek tzv. Bačice. Leží v nadmořské výšce 425 m. n. m. V Bačicích je k 1. 1. 2014 60 popisných čísel a 103 obyvatel.

V Udeřicích 33 popisných čísel a 94 obyvatel. Vesnice leží na Bačickém potoce.

V obci funguje Spolek dobrovolných hasičů. Je zde veřejná knihovna a působí zde pouze drobní podnikatelé.

Náves v Bačicích

Krhov

Obec se nachází v průměrné nadmořské výšce 408 m. n. m..

V Krhově se k 1. 1. 2014 nachází 86 popisných čísel a žije zde 196 obyvatel. V obci se sdružuje Sbor dobrovolných hasičů Krhov. Nachází se zde hřbitov, kostel a veřejná knihovna. V obci působí pouze drobné podnikatelské subjekty.

Krhovská náves

Lipník

Obec Lipník leží v nadmořské výšce 482 m. n. m..

V obci je k 1. 1. 2014 383 obyvatel a 136 popisných čísel. Středem obce protéká potok Mocla.

V katastrálním území Lipníka nalezneme

pozoruhodné množství rybníků. Největším je rybník Silniční s vodní plochou 16 ha a nejlépe

umístěným rybníkem uprostřed

nádherné přírody je rybník

Kopyto připomínající svým

tvarem právě koňské kopyto. V Lipníku slouží k trvalému bydlení

zhruba 150 domů. V roce 1974

byla přestavěna stará sokolovna na moderní kulturní dům. V roce

2006 – 2008 byla provedena nová zástavba v obci, vznikla nová ulice

se třinácti rodinnými domy. K základní vybavenosti obce patří i

základní škola a mateřská škola, obchod se smíšeným zbožím, pošta a

dvě hospody. V současné době žije v obci 387 obyvatel s trvalým

bydlištěm. V obci aktivně pracují Sokol a Sbor dobrovolných hasičů.

Na katastru obce hospodaří zemědělské družstvo a řada drobných podnikatelů.

Kulturně-společenský život v obci má dobrou úroveň, o čemž svědčí

i získání ocenění v rámci soutěže „Vesnice roku“, kdy v roce 1998

získala obec Lipník „Modrou stuhu“ za úroveň společenského života

v území republiky. Malotřídní základní škola s 1. – 4. postupným

ročníkem čítá kolem 10 žáků, do MŠ chodí

v současné době kolem

20 žáků. Součástí školy je i školní družina.

Smírčí kámen

U silnice mezi Lipníkem a Zárubnicemi (v lokalitě u Kacíře) se nachází od dávných dob „Smírčí kámen“. Tento kámen byl

dlouhou dobu v zapomnění. V roce 2000 byl celý prostor v jeho okolí vyčištěn, kámen znovu osazen a opatřen označením. Na tomto místě se pravidelně každý rok scházejí lipenští a zárubičtí zastupitelé obce.

Litovany

Obec Litovany leží v nadmořské výšce 390 m. n. m. V obci je k 1. 1. 2014 93 popisných čísel s 140 obyvateli.

V obci působí drobní živnostníci. Aktivně pracuje spolek dobrovolných hasičů, rybářů a myslivecké sdružení.

Kostel v Litovanech

Myslibořice

Obec Myslibořice leží v nadmořské výšce 438 m. n. m. V obci je k 1. 1. 2014 256 popisných čísel a 728 obyvatel.

V Myslibořicích se nachází obecní úřad, knihovna, základní a mateřská škola, Domov odpočinku ve stáří - Diakonie, kadeřnictví, pošta, ordinace zubního a praktického lékaře, obchod se smíšeným zbožím, 3 pohostinství, drobní podnikatelé a firma DPV /výroba zdravotních matrací/.

Aktivními spolky jsou Tělovýchovná jednota - fotbalisté a hokejisté "Zlobři", dále Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecké sdružení.

Mezi nové stavby patří ulice Radkovská a Zlodějská. Hasičská zbrojnice a dětské hřiště je budováno na místě bývalého státního statku.

V roce 2007 získala obec v soutěži Vesnice roku Čestné uznání za vysokou úroveň školství v obci. V roce 2012 Zelenou stuhu kraje Vysočina za péči o zeleň a životní prostředí.

Školství

Současná budova základní školy byla otevřena v roce 1951, architekt ing. arch. Miloš Reich /1947, Rousínov/.

Ředitelé: František Dunda/1950-53/, Bohumil Štěrba /1953 - 62/, Josef Kulháněk /1970 - 74/, Mgr. Oldřich Malena /1970 - 74/, Mgr. Marie Svobodová /1974 - 90/, Mgr. Zdeněk Matoušek /1990 - 2003/, Mgr. Libuše Davidová /od roku 2003/.

Nová budova mateřské školy byla otevřena 31. 8. 1984, zahájení provozu 3. 9. 1984, 42 dětí, ředitelkou MŠ byla paní Jana Římovská /do té doby se nacházela jedna třída v bytovce č. 182, druhá v ZŠ/.

V roce 2003 byla základní škola sloučena se školou mateřskou a nese společný název Základní škola a Mateřská škola Myslibořice.

V současné době docházejí žáci z 11 obcí - Myslibořice, Račice, Krhov, Bačice-Udeřice, Radkovice, Litovany, Přesovice, Zárubice, Lipník, Ostašov, Petrůvky. Vzhledem k výborné práci pedagogů s žáky s poruchami učení přecházejí i žáci z okolních škol.

Za posledních 10 let prodělala škola velké změny nejen v interiéru, ale i v exteriéru budovy.

V r. 2004 byla vybudována nová ŠJ /přemístění ze ZŠ do MŠ/, průměrný počet obědů 150 denně a bylo zahájeno budování přírodní

učebny, které byl udělen 19. 5. 2011 certifikát „Přírodní zahrada“ a první ukázková školní přírodní zahrada v Kraji Vysočina.

V r. 2005 se začalo s výměnou oken v celé škole, včetně kulturního domu, dále se prostory po ŠJ přeměnily na dvě odborné učebny /víceúčelová učebna, školní družina/. Na budově MŠ byla rekonstruována střecha - vybudování sedlové střechy.

Následující rok byla dokončena výměna oken, včetně všech vchodových dveří, vybourání a vsazení dveří do přírodní učebny. Propojením školy s přírodní učebnou vznikl aktivní, odpočinkový a výukový venkovní prostor, který se celodenně využívá nejen žáky, ale i pedagogy z celé republiky, kteří přijíždějí čerpat nápady a inspiraci v rámci akce "Toulavý autobus", či individuálně.

V roce 2007 byla dokončena rekonstrukce tělocvičny /zvětšení + 2 nářad'ovny/ a rekonstruována nová třída v MŠ pro 15 dětí, zahájena přestavba přírodovědné učebny. V následujících letech se pracovalo a pracuje na modernizaci odborných učeben a tříd.

Do všech tříd zakoupen nový nábytek, zaveden internet, včetně vybavení interaktivními tabulemi. Ve dvou PC třídách je 40 počítačů, celkem v celé škole 60 počítačů pro žáky s připojením na internet. V celé budově je možné připojení přes WiFi.

Na výstavním sále bylo postaveno podium, které se využívá pro pořádání akcí pro veřejnost. Nejznámější akcí jsou Vánoce - projekt Vánoční těšení spolu s koncertem Zpívání na schodech.

Mateřská škola a školní jídelna

Přírodní učebna

Ostašov

Ostašov leží v nadmořské výšce 527 m. n. m.. V obci je k 1. 1. 2014 50 popisných čísel a 138 obyvatel.

V obci se nachází obchod se smíšeným zbožím a místní lidová knihovna. V Ostašově funguje SDH, který se podílí na různých akcích. Funguje zde řada drobných podnikatelů.

Obec je obklopena lesy, v okolí se nachází několik rybníků a na blízkém Klučovském kopci i chráněné území s výskytem koniklece lučního.

Petrůvky

Obec Petrůvky leží v nadmořské výšce 503 m. n. m.. V obci je k 1. 1. 2014 36 popisných čísel a 91 obyvatel.

Hlavním spolkem je SDH. V úseku za obcí jsou vybudovány inženýrské sítě pro výstavbu 18 nových domů.

V roce 2009 se stala obecní lípa v anketě Horáckých novin Stromem roku v regionu Třebíč. V roce 2010 byla obecní knihovně udělena cena Ministerstva kultury ČR - Knihovna roku 2010. V témže roce byl Petrůvkám udělen nový znak a prapor. V oblasti výroby a podnikání pracují v obci pouze drobní podnikatelé.

Z přírodních zajímavostí okolí Petrůvek stojí za zmínku vybudování tří nových rybníků, nad severozápadním okrajem v nivě Štěpánovického potoka jsou vytvořeny mokřady v podobě tůní v úseku dlouhém 400 metrů.

Na katastrálním území Petrůvek, asi 600 metrů severně od zastavěné části obce se nachází regionální skládka tuhého komunálního odpadu, kterou vybudoval v roce 1993 svazek obcí „Skládka TKO“ nákladem 52 milionů Kč. Její projektovaná výměra činí 7 ha a objem 600 000 m³ odpadu. Po deseti letech provozu byla provedena rekultivace I. etapy skládky, o dva roky později se započalo s rekultivací II. etapy skládky. V roce 2005 bylo uvedeno do provozu zařízení na využívání skládkového plynu.

Petrůvská náves

Skládka komunálního odpadu

Přešovice

Nachází se v nadmořské výšce 417 m. n. m.. V obci je k 1. 1. 2014 87 popisných čísel a 147 obyvatel.

Nedaleko obce teče říčka Rokytá, kde je velmi hezké údolí, celé území je vyhlášeno jako přírodní park Rokytá. V Přešovicích dříve byla škola, na jejím místě se nyní nachází tělocvična, posilovna, knihovna a 3 nové byty. V obci jsou 2 spolky: Myslivecké sdružení a Sbor dobrovolných hasičů.

V obci působí zemědělský podnik AGRO Jevišovice.

Kostel v Přešovicích

Radkovice u Hrotovic

Radkovice leží v nadmořské výšce 448 m. n. m..

V obci je k 1. 1. 2014 120 popisných čísel a 323 obyvatel.

V Radkovicích působí fotbalisté, hasiči a myslivci.

V obci je zemědělské družstvo Biskupice, soukromí zemědělci a firma Filko, působí zde drobní podnikatelé. Obec zdobí kostel čtrnácti pomocníků.

Ve vsi je zdravotní středisko, pošta a knihovna. V obci se nachází mateřská škola, kterou navštěvuje zhruba 20 žáků.

Budova obecního úřadu

Račice

Obec Račice leží v nadmořské výšce 432 – 434 m. n.

m. Průměrná roční teplota v obci je 7,5 st. C a roční srážky dosahují 500 – 550 mm. V obci je k 1. 1. 2014

41 popisných čísel a 77 obyvatel. Obecní znak

obsahuje cimbuří (erb místní vladycké rodiny)

a zjednodušený motiv knížecí čepice

– typický atribut sv. Václava, patrona račického kostela.

V Račicích je sportovní areál a dětské hřiště. Je zde jeden spolek, Sbor dobrovolných hasičů. Zastupitelstvo Račic v roce 2012 dalo podnět ke konání pravidelných předsilvestrovských setkání okolních obcí u památného dubu a navázalo tak na předválečnou tradici, kdy se u dubu hrálo divadlo. Památný dub se nachází v lesním porostu Svatocheň asi 150 m jihovýchodně od silnice z Myslibořic do Odunce.

Mezi podnikání v obci patří především Včelařská firma Kurtin se svými produkty a obchod se Smíšeným zbožím.

Setkání u památného dubu

Zárubice

Zárubice leží v nadmořské výšce 490 m. n. m.. V obci je k 1. 1. 2014 63 popisných čísel s 123 obyvateli. V posledních několika letech prodělala obec výraznou generační obměnu.

Mezi dominanty obce patří především rybník "Zárubický" s rozlohou 5,2 ha využívaný v létě ke koupání a malebná upravená náves mimo hlavní komunikaci.

V roce 2004 v obci vzniklo "hnutí", které si dalo název Toulavé kolo, jehož účastníci doposud najeli desítky, někteří dokonce i stovky kilometrů. Od roku 2002 se pravidelně vždy na začátku prázdnin koná sportovně-spoločenská akce pro děti i dospělé, tzv. Bláznivý týden. V obci také působí Sbor dobrovolných hasičů, Český včelařský svaz a myslivecké sdružení.

Za společenský život byla obec v roce 2007 oceněna Modrou stuhou v soutěži Vesnice roku v Karji Vysočina.

Bývalá školní budova je nyní využívána jako kulturní zařízení.

Sportovní akce Toulavé kolo

Obce, spojené historií 2. světové války s Myslibořickem

Dolní Vilémovice

Historie:

Kolem roku 1294 odkázal Oldřich z Hradce Vilémovice Václavu II., v 1. pol. 14. stol. vlastnil Vilémovice Konrád Payer, který roku 1353 je odevzdal svému bratru Bohuši ze Starce. Po jeho smrti tedy od roku 1376 patřilo panství jeho synům. V roce 1390 byly Vilémovice prodány Martinovi z Jemnice a Radoštic, poté se majitelé střídali až do roku 1437, kdy byly prodány Vojtěchovi z Moštěnice. V roce 1481 patřily Vilémovice Janu Bočkovi, v roce 1592 je získali Pernštejnové. V roce 1678 byly prodány hraběti z Valdštejna. Tento rod držel obec 267 let.

V roce 1790 zde byla zřízena škola, v roce 1792 postavena školní budova. Další školní budova byla postavena až v roce 1872.

Dne 24. června 1913 se v obci narodil hrdina protinacistického odboje Jan Kubiš.

Pamětní deska na pomníku
Obětem fašismu

Vyhledávanou zajímavostí je záhadný znak u vjezdu do bývalého šlechtického statku: tzv. „tatarská hlava“. Ke znaku se váže místní pověst z období vpádů Tatarů na Moravu.

Současnost:

Dolní Vilémovice se rozkládají v průměrné výšce 574 m. n. m..

Trvalý pobyt má 400 obyvatel. V obci je základní škola nižšího stupně a pro děti předškolního věku je zde mateřská škola. Našli bychom zde veřejnou knihovnu a kapličku.

**V roce 2013 se v obci otevřel
zrekonstruovaný dům Jana Kubiše**

Boňov

Historie:

V Boňově je doloženo osídlení mladší doby kamenné. Nalezeny byly kamenné broušené nástroje, především sekery a mlaty. Dále jsou zastoupeny fragmenty lineární keramiky i moravské malované keramiky. Při silnici bylo objeveno sídliště lidu kultury zvoncovitých pohárů. Žili zde i staří Slované a to v místech, kde stávala zaniklá ves Pokleky (dnešní trať „Proklaty“). První zmínka je z roku 1361, kdy jej bitovští Lichtenburkové prodali za 50 kop pražských grošů klášteru Žďárskému. Od druhé poloviny 15. století patřil ke statku jaroměřickému a před rokem 1562 byl připojen k panství ratibořickému. S tímto panstvím připadl v roce 1696 Lesonicím.

Kaple sv. Cyrila a Metoděje pochází z šedesátých let 19. století. Ze stejného období je i poklona u silnice k Jaroměřicím.

Z Boňova pocházeli Michal Kratochvíl, František Pelán a František Durda, kteří byli v červnu 1944 na jaroměřické radnici odsouzeni k trestu smrti za přechovávání parašutistů ze skupiny Spelter. Tragickou událost z roku 1944 připomíná nejen památník v rodné obci, ale i pamětní deska na radnici v Jaroměřicích nad Rokytnou se slovy jednoho z odsouzených:

„Jsem Čech a Čecha nikdy nezradím“.

Současnost:

Boňov je jednou z šesti místních částí města Jaroměřic nad Rokytnou, je vzdálena od Jaroměřic nad Rokytnou 2,8 km. Nadmořská výška Boňova se pohybuje mezi 460 – 475 m nad mořem. Leží na pravém břehu Ostrého potoka.

V roce 2001 měl Boňov 99 obyvatel a v roce 2009 počet domů dosáhl čísla 62.

Jak žáci poznávali historii a současnost svých obcí

Osudy vlastenců ve vzpomínkách pamětníků:

Papulovi

Rodina Paulova působila na rozlehlém statku v Myslibořicích. Statek měl do ulice obytnou část, ve dvoře stáje pro dobytek, dvůr se stodolou a velkou zahradu. Byla to selská rodina, která vlastnila několik polí v okolí Myslibořic. Měli hodně dobytka, např. vepře, králíky, koně, krávy. V sezoně si vesničané na jejich polích přivydělávali. Když občané na poli pracovali, stará paní Papulová se jim starala o děti. Rodiče už byli staří, tak jim s hospodařením pomáhali jak syn Ladislav, tak dcera Ludmila. V domě s nimi žila i maminka pana Papuly, která pro svůj zdravotní stav nebyla odvečena. Zůstala v Myslibořicích u rodiny Láníkových, jenž se o ni starala do konce života, nikdy se nedozvěděla o konci své rodiny popravené v Mauthausenu. V té době u nich pracovali například: Jan Jakub, Marie Svobodová, Viktor Fiala, Marie Švejdová –Šabatková (pamětnice) aj. Prokůpek, který pomáhal Ladislavovi. Papulovi byli sice bohatí, ale také hodní a spravedliví. Možná i proto byl pan Papula v předválečném období starostou obce. Jejich rodinu tvořili rodiče Augustin, Marie a jejich dvě děti syn Ladislav a dcera Ludmila. Ladislav byl ve vesnici známý a oblíbený, chodil cvičit do Sokola. Pracoval jako úředník v Brně (seznámení s operací Spelter). V den, kdy byla rodina Papulova zatčena, byly Myslibořice v obležení německých vojáků a gestapa. Paní Šabatková vzpomínala na vyprávění svého otce, který viděl, když gestapo odvádělo Papulovi na četnickou stanici. Augustin se na něj podíval a zakroutil hlavou, že je zle. To bylo naposledy, kdy Myslibořice tuto dobrosrdečnou rodinu viděly. S rodinou byli odvečeni i služebná Hedvika Hrušková a čeledín Miloslav Růžička. Bratr Augustina Papuly, který žil se svou manželkou a syny Lubošem a Jiřím v Brně, byl gestapem pouze sledován. Po konci války se do Myslibořic vrátil Miloslav Růžička

a Hedvika Hrušková, oba ve špatném zdravotním stavu. Dům, domácí zvířata a veškeré polnosti byly rodině zabaveny.

(rozhovor vznikl díky pamětnici Marii Šabatkové, rozené Švejdové, provedla Ivana Vrzáčková dne 14. 9. 2011)

Další informace o operaci Spelter čerpali žáci z knihy pana Vlastislava Janíka Operace Spelter, Lenka – jih

Poznávacími exkurzemi do Jaroměřic nad Rokytnou, Boňova a na Vostrý si žáci utvářeli souvislosti informací o úkrytu parašutistů v rámci Operace Spelter

Paní Vlasta Kočí, rozená Procházková z Jaroměřic nad Rokytnou ukazuje ve svém domě místnost, ve které se ukrýval hajný Vitouš před gestapem

Dům v Boňově, kde žil Michal Kratochvíl

Pamětní desky na domech Michala Kratochvíla, Františka Pelána a Františka Durdy

Exkurze do koncentračního tábora Mauthausen

**Položením kytky ke společnému hrobu
uctili žáci památku popravených občanů**

**Koncentrační tábor
Mauthausen**

Exkurze na putovní výstavu k 70. výročí Operace Anthropoid do Dolních Vilémovic

Vzpomínkové setkání 5. 5. 2014 u příležitosti 70. výročí seskoku parašutistů paraskupiny Spelter u obce Kramolín

Exkurze do Lidic 7. 5. 2013

**Položením kytice k Památníku
lidických dětí uctili žáci školy
jejich památku**

Uctění památky 5. května 2014

**Přiložením kytice uctili žáci školy památku rodiny Papulových a Fialových
u jejich rodného domu**

Dále žáci čerpali své informace z těchto dokumentů:

Webové stránky a obecní a farní kroniky, diplomová práce Mgr. Lucie Šeré, beseda s panem Kulhánkem, bývalým ředitelem zdejší školy, archiv rádia Českého rozhlasu – Příběhy 20. století, rozhovor s Janem Fialou

Literární soutěž Pomníky s příběhem, kterou vyhlásila Městská část Praha 8. Soutěž proběhla v rámci vzpomínkové akce k 70. výročí Operace Anthropoid.

Jaroslav Kotásek – parašutista, výsadkář

Žiji v malebné obci Myslibořice, s velmi bohatou historií. Tuto slohovou práci zpracovávám, protože mě hned ze začátku velice oslovila a zaujala její tematika.

Pro vypracování této práce mě velice inspirovala přínosná osobnost pro 2. světovou válku z mého okolí. Touto osobností je parašutista

a výsadkář Jaroslav Kotásek z Ratíškovic. Tento člověk je mě nejbližší, poněvadž byl zastřelen u hájovny „Vostrý“, která je vzdálena přibližně 2 km od Myslibořic. Místní lidé tuto hájenku považují za součást naší vesnice. Nejen to mě motivovalo k sepsání tohoto příběhu, ale i beseda s paní Doleželovou – rozenou Vitoušovou, která tuto hájenku spolu se svou rodinou při tragédii obývala, mě velmi nadchla. Jaroslav Kotásek se narodil roku 1917 chudé rodině v Ratíškovicích. Ratíškovice je obec ležící v Jihomoravském kraji. Jeho otec byl dělník, ale brzy zemřel, a proto Jaroslav vyrůstal pouze se svou ovdovělou matkou. Kotásek sloužil na krátkou chvíli u ženijního pluku. Pak se několikrát pokusil o přechod do jiných zemí, ačkoli byl nakonec převezen do Anglie, kde znovu sloužil u oné ženijní jednotky. V Anglii Kotásek absolvoval spoustu kurzů a cvičení. Zanedlouho byl zařazen do výsadkové skupiny SPELTER. V dubnu roku 1944 byl přesunut na československou stanici v Itálii. V noci ze 4. 5. na 5. 5. 1944 byl Jaroslav Kotásek i s jeho výsadkářskou skupinou dramaticky vysazen v obci Kramolín, která se nachází v okrese Třebíč. Celá výsadkářská skupina pod vedením Jaroslava Kotáska měla být ubytována a zároveň ukryta u pekaře Kouřimského, který byl hlídán gestapem. Ten však

parašutisty odmítl přijmout, a tak se vydali do nedaleké vesnice Boňov, kde jim dva muži z noční hlídky (František Pelán a František Durda) poskytli přístřeší na dva dny ve stodole pana Kratochvíla. Posléze se tato skupina přesunula k samotě „Vostrý“, kam je dovedl pan František Pelán.

Od této chvíle už jsme u onoho místa, kde se incident odehrál. Jan Vavrda, Rudolf Novotný a Jaroslav Kotásek přebývali v přilehlém včelíně u hájenky Františka a Marie Vitoušových.

Památník J. Kotáska

Hájenka tehdy ještě nebyla elektrifikována, a proto se pan Vitouš dohodl s rolníkem Ladislavem Papulou z Myslibořic na navázání rádiového spojení s Londýnem z půdy jeho stavení. Po menších komplikacích vše proběhlo bez problémů. Nějakou dobu toto rádiové spojení do Londýna fungovalo.

Ladislav Papula byl v té době členem odbojové organizace. S celou svojí činností se svěřil svému příteli, který byl, jak se později ukázalo, členem gestapa, a poté již události dostaly rychlý spád. Londýn o zradě informoval parašutisty, kteří měli v plánu okamžitě změnit svůj úkryt. Večer 15. 6., kdy Jaroslav Kotásek naposledy ve 23.00 večerel s rodinou Vitoušových, dal Marii Vitoušové 50 000,- s tím, že jeho peníze budou předány jeho mamince z Ratíškovic pro případ, kdyby se s ním něco stalo. Byla temná noc. Parašutisté spali ve stodole a své věci ukrývali ve včelíně. V noci, 16. 6. 1944, kolem 1 hodiny ráno však uslyšeli neobvyklé zvuky. V tu dobu už byla hájenka obklíčena SSmany. Hájenka byla téměř obklopena hustým přilehlým lesem. Parašutisté se vydali na útěk příkopem podél zahrady, jenž vedl k silnici. Za palby pušek a hlasitých výstřelů se rozběhli do polí, ale Jaroslav Kotásek byl v těsné blízkosti silnice

smrtelně zasažen kulkou. Dvěma parašutistům se tak zatím podařilo uprchnout.

A jak by žil tento prostý hrdina kdyby nepřišel o svůj život za války? Vrátil se k rádiovému vysílání do Londýna, poněvadž od něj se vše odvíjí. Předpokládejme, že rádiové vysílání do Londýna bylo úspěšné a utajené. Jaroslav Kotásek byl se svými parašutisty nadále ukrytý u Vitoušů a spolu s rodinou Papulových a Fialovými dopomáhal Londýnu k získávání informací. Po konci války, kdy Německo ztratilo svou moc, se Jaroslav Kotásek vrátil do Londýna, kde sklídl mnoho obdivu. Pobýval rok v Londýně. Našel si zde přítelkyni Emu Wann, se kterou chtěli založit vlastní rodinu. Ema pocházela ze Skotska a její otec byl bohatý podnikatel. Uznávaný Jaroslav navrhl Emě přestěhovat se do rodných Ratiškovíc a dozvědět se něco o jeho rodině, případně se usídlit a postavit vlastní dům. Ema ze začátku tento názor nechtěla připustit, ale po dlouhém rozmýšlení se rozhodla poslechnout Jaroslava. Roku 1947 se společně přestěhovali do rodné obce Jaroslava Kotásky – Ratiškovíc. Zde založili rodinu. Jaroslavovi se narodil v dubnu roku 1948 syn František. Jaroslav byl velmi šťastný. Když byly malému Františkovi pouhé 3 roky, byl Jaroslav Kotásek, významný parašutista a výsadkář, povolán do vojenské služby v Londýně. Ema však už chtěla zůstat v Ratiškovících, vesničce u Hodonína. Jaroslav tuto prosbu nemohl odmítnout. Jeho zkušenosti z války byly opravdu velké. Tímto nastal v jeho životě velký zlom. Jaroslav Kotásek se musel rychle rozhodnout. Nakonec přece jenom musel přistoupit na variantu odjet do Londýna. V březnu roku 1951 odjel Jaroslav do Londýna. Hned po příjezdu podstoupil výcvik. Byl nasazen do jednotky letectva a znovu si oživil svoji funkci parašutisty a výsadkáře. Jeho žena zatím pozorovala, jak jeho syn František vyrůstá bez otce. Roky plynuly jako voda a Jaroslav se ještě nevrátil domů. Jednou v létě se však rozhodl k odjezdu. V roce 1956 se vrátil domů z Londýna, plný zážitků. Byl velice rád, že viděl svého syna a ženu. Po příjezdu z Londýna se spolu se svou rodinou jeli podívat do Myslibořic, kde Jaroslav Kotásek ve válce působil.

Připomněl si spoustu událostí. Bohužel už se nebylo možné setkat se s rodinou Papulových, vyvražděnou v koncentračním táboře. Jaroslav se vrátil do Ratíškovic, kde zůstal se svou ženou Emou a synem Františkem až do roku 1978, kdy ve svých 61 letech zemřel. Jeho žena Ema se dožila vysokého věku. A syn František? Slouží u vojenské armády v USA a jde ve stopách svého otce.

Jaroslav Kotásek byl velice přínosná osobnost pro náš kraj i region. Není sice až tak významný svou činností ve světě, ale myslím si, že to, co pro náš národ udělal, bylo maximum. Kdyby tu dnes byl mezi námi, zasloužil by si náš veliký dík. Tento parašutista se stal díky své odvaze, průbojnosti a snaze mým vzorem.

Když je pěkné počasí, vždy si ráda udělám procházku k jeho pomníku u hájenky na Vostrých a vybavuji si v představách vše, co se na tomto místě odehrálo.

A na závěr mé práce krásná věta vepsaná na pomník Jaroslava Kotásky:

„Vy pro vlast své nešetřili krve a splnili jste HEROICKÝ cíl“.

Vypracovala: 23. 4. 2012, Zuzana Smolková, žákyně Základní školy a Mateřské školy Myslibořice, 8. třída

Karla a Josef Urbánkovi

Příčinou jejich zatčení a popravy byla spolupráce s výsadkem Spelter a místní odbojovou skupinou. Výsadek s označením Spelter s vysílačkou jménem Lenka byl poslán z Londýna a seskočil v noci ze 4. na 5. května 1944 v lese poblíž Kramolína.

V Račicích, na jednom dvoře (Račice č. 33) stál výměnek a Karla Urbánková se tam usadila ve svých 50 letech. Přes den pomáhala

snaše. Ta měla v hospodářství plné ruce práce od rána do večera. Po Karle převzal hospodářství a grunt její syn Josef. Měla tři děti: Jana, Ludmilu a Josefa. Karla byla povahou hodná, oblíbená a hlavně odvážná, když se nebála vstoupit do tajného odboje proti Němcům. Karla a její syn Josef byli napojeni na parašutisty a rádio Londýn. Josef Urbánek byl bratrancem Ladislava Papuly z Myslibořic, a také byli velmi dobří kamarádi. Ladislav požádal Josefa, aby jim pomohl při úkrytu parašutistů, kteří seskočili u Kramolína. Jenže syn paní Urbánkové matce nic nepověděl, a proto, když si pro ně přišli gestapáci, Karla o ničem nevěděla. Paní Urbánková a její syn Josef byli zatčeni a odsouzeni k popravě. Odsouzení se před popravou chovali statečně, což dosvědčil major Vojtěch Hradecký, který byl s nimi převážen z Brna do koncentračního tábora v Mauthausenu. Slíbil mladému Urbánkovi vyřídit poslední vzkaz jeho manželce a políbit za něho čtyři dcerky, z nichž poslední bylo teprve půl roku. Svůj slib splnil hned po válce po propuštění z vězení. Aby také ostatní lidé nezapomněli na krutost války a na oběti, které stateční vlastenci přinesli za naši svobodu, zveřejnil poslední chvíle života o sobě i ostatních odsouzených v novinách.

Za odvážný čin v době německé okupace byl Josefu Urbánkovi udělen Československý válečný kříž 1939. "In Memoriam".

Jak by žila paní Urbánková, kdyby přežila pobyt v koncentračním táboře?

Pro paní Urbánkovou by bylo nepříjemné, kdyby musela vzpomínat na těžké chvíle z Mauthausenu, ale také by si přála podělit se s někým o své vzpomínky. Proto by si oblíbila dějiny a pracovala by v základní

škole jako učitelka. Dětem by vyprávěla o Mauthausenu. Byla by v důchodu, ale protože byla velmi čínorodá žena, určitě by vydělávala peníze a nějaká by věnovala svým čtyřem vnučkám. Hlídala by jim i jejich vnoučata a starala se o ně se svou snachou. Vnoučatům by četla pohádky, posadila by se do starého houpacího křesla, ve kterém by odpočívala, když by měla volnou chvíli po práci. Kdyby jí štěstí přálo dožít se vysokého věku v plné síle, docházela by do nedaleké školy v Myslibořicích,

a vyprávěla by dětem o odbojové činnosti za 2. světové války. Právě v této škole je nyní její vnučka Mgr. Libuše Davidová ředitelkou.

Informace o paní Karle Urbánkové a jejím synovi jsem zjistila od vnučky paní Urbánkové Mgr. Libuše Davidové

Vypracovala: 23. 4. 2012 Barbora Škodová, žákyně Základní školy a Mateřské školy Myslibořice, 6. třída

Osud Ludmily Papulové

Ludmila Papulová se narodila roku 1916. Bydlela v obci Myslibořice se svojí rodinou: otcem byl Augustin Papula, matkou Marie Papulová a bratrem Ladislav Papula. Pocházela ze zemědělské rodiny, která vlastnila několik polností a mnoho dobytka. Rodina Papulových byla v obci velice činná. Otec byl v předválečném období starostou.

Ludmila a její bratr byli velice aktivní v místním spolku Sokol. Bratr za války pracoval na brněnském úřadě, kde roku 1943 vstoupil spolu s otcem do odboje. Při spolupráci s výsadkářskou skupinou Spelter byla rodina Papulova odhalena tajnou službou gestapa. Dne 16. června 1944 byli všichni zatčeni a v září 1944 v Mauthausenu popraveni.

Jaký by byl život Ludmily, kdyby dobu v koncentračním táboře přežila?

Byl teplý jarní den, ale byl něčím zvláštní. V lágru panovalo toho dne velké napětí, proslýchalo se, že nás brzy osvobodí. V podvečer po těžké práci jsem jedla svůj příděl, ale jakoby se země zatřásla, velká

železná vrata rozrazilo několik tanků americké armády. Ten pocit byl nepopsatelný, bála jsem se, co přijde, ale zároveň jsem pocítovala světélko naděje, že se sejdu s našima a s Láďou. Po menším zaváhání jsem se šla zeptat, co se to děje. Jedna žena křičela: “Svoboda, svoboda!!!” Najednou se mi před očima promítl celý život. Byla jsem tak šťastná. Z Mauthausenu za několik dní začaly jezdit transporty do Česka, Ruska, Polska, Rumunska a Slovenska. Za několik dní cesty jsem vystoupila na hlavním nádraží. Čekalo nás další rozdělování. Tentokrát Čechy, Morava, Slezsko. Když jsem seděla v transportu na Moravu, jedna z vyčerpaných žen, která seděla vedle mě, padla na mé rameno. Tělem mi projel mráz, zemřela. Celou cestu jsem byla zabraná do myšlenek, i když na mě z obou stran tlačila spousta lidí. Z transportu jsem vystoupila v Jihlavě. Domů jsem musela pěšky, byla mi velká zima. Přece jen v květnových ránech není teplo a v potrhaných cárech oblečení to bylo hrozné. Unavená jsem si sedla k malému potůčku, z kterého jsem se napila. Šla jsem do noci a přespala jsem v opuštěném seníku. Ráno jsem se vydala směrem k Myslibořicím. Kolem druhé jsem došla do rodné vesnice. V obci byl rozruch, takže mě nikdo nevnímal, a tak jsem po prašné cestě došla k našemu domu. Měl už na první pohled zvyrážená okna a opadanou omítku. Na moment jsem se opřela o zeď a vzpomínala, jak jsme tu žili a s bratrem si hrávali. Snila jsem, jak tu s rodinou budu šťastně žít, v té době jsem netušila, že to byl opravdu jen sen. Vstoupila jsem do domu, náš statek byl zničený. Vysoké bodláky se s kopřivami tyčily u vchodu. Vchodové dveře byly vyražené, já jsem vstoupila a znovu si vybavila náš krásný dům. Byl čistý, uklizený a útulný. Byla jsem velmi unavená, a tak jsem si lehla na pohozenou matraci. Druhý den ráno jsem se šla vyptat na naši rodinu vedle do hospody k Láníkům. Paní Láníková byla velká přítelkyně mojí matky. Když jsem vstoupila do ponuré místnosti, ze dveří vzadu přišla paní Láníková. Nedůvěřivě mi pohlédla do obličeje a v tu chvíli zakřičela: „Lidunko, jsi to ty?“ Paní Láníková se na mě usmála a vyprávěla mi, co se tu dělo. Dala mi kus chleba s máslem a mléko. Od paní

Láníkové jsem se taky dozvěděla o smrti mé rodiny, dlouho jsem si nechtěla připustit, že se už s nikým nesetkám. Jak týdny plynuly, paní Láníková mi na statek začala posílat zedníky a řemeslníky. Statek čím dál víc prosperoval, jako když se o hospodářství staral táta. Často jsem přemýšlela o své rodině, co se jim asi stalo. Roky plynuly, já už jsem se časem smířila, že jsem sama, sama v čase.

Několik let po válce jsem dostala vyrozumění, že můj statek, dobytek a veškeré polnosti přebere družstevní hospodářství v obci. Na úřadě mi jedna protivná úřednice vysvětlila, že jsou dvě možnosti. Buďto vstoupit do strany a zůstat v družstvu nebo odejít z republiky. Z úřadu jsem šla v mrákotách: poskytnout dům a polnosti družstvu a žít ve vzpomínkách, nebo radši zmizet a udělat za minulostí tlustou čáru.

Toho dne jsem usínala s těžkou hlavou. Ráno jsem šla do zahrady a sedla jsem si do altánku a přemýšlela, co bude. Ve tři hodiny toho dne jsem se měla dostavit na úřad s mojí odpovědí. Vůbec se mi tam nechtělo. Pomalým krokem jsem došla k úřadu, poslepu jsem vyšla schody do 2. patra, zaklepala na dveře a vešla dál. Úřednice mně pokynula, abych si sedla. Na židli jsem se doslova sesypala.

Ironickým tónem se mě zeptala, jak jsem se rozhodla. „Já, já“ zakoktala jsem. „Nóó?“ řekla protáhlým tónem. Anglie, řekla jsem pevně a ona odpověděla povýšeně: „Takže emigrantka?“ Souhlasila jsem a cítila se mnohem klidněji, protože bylo rozhodnuto.

Do tří dnů jsem se měla ze statku vystěhovat a odejít. Rozloučila jsem se s domovem a s paní Láníkovou, která mi po návratu z Mauthausenu moc pomohla. Nastoupila jsem do vlaku a odjela. Cesta ubíhala poměrně rychle. Vlak mě odvezl do Francie, kde jsem nastoupila na loď a usnula jsem. Probudilo mě mírné zatřesení: „Lady, lady! Yes thans, Good bye!!“ Vyšla jsem z přístavu, vlastně jsem nevěděla, co mám dělat. Byla jsem sama, jen s kufrem a několika věcmi. Za mnou stály dvě ženy, které na mě promluvily česky. „Vy jste taky odjela z Česka?“ „Ano“, odvětila jsem. „Já jsem Terezie Augustová a tohle je moje sestra Hanka. A vy?“ „Já jsem Ludmila Papulová“ odvětila jsem. „Náš starý strýc má za městem farmu, tak bys tam s námi mohla

bydlet. Na farmě bys nám pomáhala a my bychom ti za odměnu dali nocleh a jídlo. Bereš?“ Uvědomila jsem si, jaké štěstí mě potkalo. Strýček Frankie byl moc hodný pán. Bylo mu tehdy 80 let. Měla jsem ho moc ráda, připomínal mi mého tatínka. Farma byla skvělá, měli jsme ovce a koně. Práce na farmě mně připomínala domov. Každý den jsem pracovala, takže jsem si neuvědomovala, jak už jsem tady dlouho. Vdala jsem se v 35 letech za farmáře z vedlejší vesnice a měli jsme dvě děti – Jane a Frankieho. Hanka a Terezie se vdaly a usadily se na strýčkově farmě. Tímto příběhem chci přiblížit svůj život, do kterého mi zasáhla 2. světová válka a poválečná doba. Domů jsem se už nikdy nedostala, ale často jsem si kladla otázku – byl to můj domov?

Vypracovala: 23. 4. 2012 Ivana Vrzáčková, žákyně Základní školy a Mateřské školy Myslibořice, 6. třída

Jan Kubiš – hrdina 2. světové války

Jan Kubiš se narodil 24. 6. 1913. po ukončení školní docházky pracoval převážně v zemědělství (sloužil jako čeledín v Rudíkově) a v říjnu 1935 byl povolán k výkonu základní vojenské služby k 31. pěšímu pluku „Arco“ do Jihlavy. Byl zařazen do poddůstojnické školy a dosáhl hodnosti desátníka. Po ukončení základní vojenské služby zůstal v armádě jako déle sloužící poddůstojník a byl převelen k 34. pěšímu pluku Střelce Jana Čapka v Hranicích. (od ledna 1938 měl pluk velitelství v Bruntále), kde působil v hodnosti četaře jako velitel družstva. V období branné pohotovosti státu v r. 1938 pak zastával funkci zástupce velitele čety u 3. Roty XIII. strážního praporu 15. pluku pěchoty v objektech lehkého opevnění na Opavsku. Po okupaci českých zemí byl demobilizován, vrátil se do svého rodiště a nějaký čas pracoval v místní cihelně.

V červnu 1939 se rozhodl pokračovat v boji a odešel ilegálně do Polska (hranice překročil 14.6.). Po krátkém pobytu v Krakově byl zapsán do vznikající čs. jednotky v Malých Bronowicích. Polsko však

pro něho nebylo perspektivní zemí, na polské lodi Chrobry se proto dostal koncem července do Francie. Zde byla jen jedna možnost – cizinecká legie. Zavázal se k pětileté službě a po dalším přesunu do severní Afriky krátce sloužil se svým bojovým druhem Jozefem Gabčíkem ve výcvikové jednotce 1. pluku cizinecké legie Kolomb Bechár a Sidi Bel Abbes. Po vypuknutí války Francie s Německem mohli konečně vstoupit do čs. jednotky, která se formovala v jihofrancouzském městě Agde. Kubiš sem dorazil 26. září 1939 a po krátkém výcviku byl v prosinci 1939 povýšen na rotného. Do německého útoku na Francii potom působil u 11. roty 1. pěšího pluku 1. čs. divize ve Francii. Účastnil se bojů na severu Francie v červnu 1940. Za statečnost mu byl na návrh velitele 239. pěší divize francouzské armády udělen francouzský válečný kříž. Po porážce Francie byl spolu s dalšími československými vojáky převezen egyptskou lodí Rod el Farag do Velké Británie a zařazen jako zástupce velitele čety 2. roty 1. pěšího praporu čs. Samostatné smíšené brigády. Ke státnímu svátku, 28. říjnu, obdržel čs. Válečný kříž. Dekoroval ho osobně prezident Beneš 9. prosince 1940 při návštěvě v táboře Cholmondeley. V zimě absolvoval Kubiš s výtečným prospěchem (podle výsledků byl 8. z 32 frekventantů) rotmistrovský kurz a 7. března 1941 obdržel hodnost rotmistra pěchoty. Čs. brigáda však zatím do bojů s nepřítelem nijak nezasahovala, a tak se Kubiš spolu s desítkami jiných vojáků přihlásil již v prosinci 1940 do výcviku pro nasazení v týlu nepřítele. Do speciálního výcviku nastoupil 15. srpna 1941. Základní sabotážní školení prodělal na základně ve Skotsku, parašutistický výcvik na letišti Ringway u Manchesteru, speciální výcvik pak na záměčku Bellasis u Dorkingu. Skupinu Anthropoid, která byla připravována na vysazení v protektorátu, měli původně tvořit Jozef Gabčík a Karel Svoboda. Když se v říjnu 1941 Svoboda zranil, na jeho místo byl určen právě Jan Kubiš. Úkolem této dvoučlenné skupiny bylo zlikvidovat nenáviděného protektora, který od září 1941 prováděl v Protektorátu politiku „cukru a biče“ a „zasloužil“ se o velké omezení činnosti

většiny odbojových organizací, v některých případech o její úplné rozbití. Tento úkol měl i politický cíl – ukázat, že české obyvatelstvo se s okupací nesmířilo a posílit tak pozici exilové vlády a E. Beneše. Skupina Anthropoid byla vysazena spolu se skupinami Silver A a Silver B v noci z 28. na 29. prosince 1941 u Nehvizd, asi 20 km východně od Prahy. Parašutisté měli falešné doklady, Kubiš měl doklady na jméno Otto Strnad. S pomocí sokolské odbojové organizace se parašutisté dostali do Prahy, kde našli úkryt v bytech příslušníků odboje a setkali se se členy dalších skupin. I když v období příprav na atentát domácí odboj několikrát varoval Londýn před následky, rozkaz nebyl odvolán a nakonec byl také proveden. 27. května 1942 krátce po půl jedenácté vrhl Jan Kubiš po selhání Gabčíkova samopalu na protektorův automobil granát a fašistického pohlavára těžce zranil. Oběma hlavními aktéry se v nastalém zmatku podařilo z místa atentátu uniknout. Spolu se svými druhy Gabčíkem, Opálkou, Hrubým, Bublíkem, Valčíkem a Švarcem Kubiš šťastně přestál i mohutnou policejní razii těsně po atentátu. V příštích dnech jim jejich přátelé z odboje našli nový úkryt - kryptu pod pravoslavným chrámem sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici. Zde však byli za přispění zrádce z vlastních řad vypátráni. 18. června 1942 v časných ranních hodinách obklíčily chrám stovky ozbrojených mužů z oddílů SS a gestapa. V nerovném boji byl Jan Kubiš smrtelně zraněn výbuchem granátu na kostelním kůru a zemřel při převozu do nemocnice.

Smrtí Jana Kubiše a jeho identifikací zrádcem Čurdou začalo drama pro Dolní Vilémovice. Zatímco v Praze byli zatýkáni lidé pro schvalování atentátu a pro pomoc parašutistům, v Dolních Vilémovicích se fašisté mstili na nevinných lidech, z nichž většina ani nevěděla, že Jan Kubiš je zpět v Protektorátu. Začalo velmi smutné období, kdy gestapo čtrnáctkrát „navštívilo“ obec a postupně odváželo členy Kubišovy rodiny. Nejprve jeho nejbližší příbuzné, později i příbuzné vzdálenější. Celkem 37 zatčených bylo odvezeno do terezínské věznice. Po dvou měsících byli vzdálenější příbuzní,

nevlastní matka a nevlastní sourozenci propuštění, ale deset nejbližších příbuzných bylo odvezeno do koncentračního tábora Mauthausen a tam 24. 10. 1942 popraveno. Byli to otec František Kubiš (*1887), bratr Rudolf (*1912) s manželkou Marií (*1912), sestra Františka (*1915) s manželem Rudolfem Právcem (*1912), bratr Jaroslav (*1916), sestry Marie (*1920), Vlasta (*1924) a Jitka (*1925) a také bratranec Jan Lapeš (*1909), který byl gestapem zatčen až v srpnu. Otec Jana Lapeše, tzn. strýc Jana Kubiše, heydrichiádu přežil, ovšem další strýc jménem Novák, který bydlel v jiné vsi, byl popraven. Smutný byl také osud dětí z příbuzenstva Jana Kubiše. Nezletilý bratr František, stejně jako syn manželů Právcových a jeden ze synů Rudolfa Kubiše přežili, ale zážitky z fašistických ústavů poznamenaly jejich psychiku. O osudu druhého syna Rudolfa Kubiše se můžeme pouze dohadovat. Jediný František, v době heydrichiády čtrnáctiletý, mohl popsat později výslechy a zacházení gestapáků se členy Kubišovy rodiny. V souvislosti se zatýkáním je hodně diskutována úloha starosty Karla Tůmy. Je pochopitelné, že při svých návštěvách příslušníci gestapa směřovali nejdříve k němu- potřebovali totiž obecní evidenci obyvatel. Obecní sluha Jan Vídeňský byl posílán pro Kubišovy příbuzné. Musel je dovést k radnici nebo do obecní kanceláře v areálu valdštejnského statku. Po výslechu byli odvázeni a nikdo nevěděl kam. Nevlastní matka Jana Kubiše byla v té době v třebíčské nemocnici. Měla být propuštěna, ale primář Konečný vše věděl a obětavě pobyt prodlužoval. Gestapo ji nakonec odvezlo přímo z nemocnice. Přišla tak do jiného vězeňského transportu, a proto nebyla popravena? To dnes už nikdo nezjistí, jsou to jen dohady. Tůma, který uměl dobře německy, se patrně také snažil postup zatýkání co nejvíce zpomalit, a podle vzpomínek pamětníků se mu mnohdy i dařilo, když gestapáci po hostině, kterou pro ně uspořádal, odjeli sami bez dalších zatčených. Tak se mu prý podařilo zachránit právě jednoho ze strýců Jana Kubiše a dlouho oddaloval i zatčení bratrance. Je ovšem nutno říci, že nikdo z pamětníků nezná přesné zákulisí těchto událostí a tyto okolnosti už asi zůstanou tajemstvím.

O pozitivní úloze Karla Tůmy však nikdo z těch alespoň trochu zasvěcených nepochybuje. Po osvobození se ale Tůma ocenění nedočkal, některými občany byl dokonce nařčen z kolaborace.

V letních měsících r. 1942 se začaly v obci šířit zprávy o tom, že Dolní Vilémovice postihne osud Lidic. Nasvědčovaly tomu jakési vyměřovací práce, prováděné cizími topografy, a fotografování obce ze všech stran. Pravdivost těchto zpráv, účel měřících prací, a také důvody, proč se fašisté na obci nakonec nemstili, zůstávají až do dneška předmětem diskusí a úvah. Hodnocení atentátu a událostí s ním spojených bývá často rozporné. Často se připomíná fakt, kolik nevinných lidí zaplatilo za smrt jediného fašistického pohlavára svým životem. Ať už se díváme na tyto události očima kohokoli, musíme si uvědomit jedno - Kubiš a jeho druhové nebyli autoři plánu na atentát, byli to vojáci, kteří plnili rozkaz. Svůj úkol splnili a prokázali při tom takové hrdinství, před kterým můžeme jen smeknout.

Za hrdinství prokázané boji proti nepříteli obdržel Jan Kubiš mnoho vyznamenání - nejvýznamnější jsou tři čs.válečné kříže (1940, 1942, 1944), francouzský válečný kříž (Croix de Guerre- 1940), čs.vojenská pamětní medaile se štítkem F-VB, Certifikate of the KINGs Commendation, Zlatá hvězda čs. Vojenského řádu Za svobodu, hvězda I. třídy Čs. Vojenského řádu bílého Lva za vítězství a Řád M. R. Štefánika III. třídy. Bohužel naprostou většinu vyznamenání obdržel in memoriam.

Jaký by byl život Jana Kubiše, kdyby dobu po atentátu přežil? Z vyprávění svého dědečka, který pracoval několik let v jednom zemědělském družstvu společně s lidmi z Dolních Vilémovic, z obce, kde se Jan Kubiš narodil, mohu usoudit, že v případě, kdyby nedošlo k druhé světové válce, by asi pracoval jako většina lidí tehdejšího venkova ve své rodné vesničce a živil by se obděláváním půdy jako soukromý zemědělec a později jako člen a zaměstnanec místního zemědělského družstva. Možné a pravděpodobné je i to, že by se stal vojákem z povolání a plnil úkoly v armádě.

Takto lze uvažovat i z části jeho života před vypuknutím druhé světové války. Jelikož byl narozen v roce 1913, je pravděpodobné, že už by v současné době nežil.

Vzhledem k jeho hrdinství Jan Kubiš žije v myslích spoluobčanů a jejich potomků z Dolních Vilémovic, blízkého i vzdáleného okolí a konečně celé republiky i nadále. V jeho rodné vesnici se postupně dokončují úpravy Kubišova rodinného domku, ze kterého bude vytvořen památník. Shodou okolností se právě v této době připravuje v Dolních Vilémovicích vzpomínkové setkání u příležitosti 70. výročí úmrtí plk. in memoriam Jana Kubiše.

Vypracovala: 19. 4. 2012 Barbora Jonášová, žákyně Základní školy a Mateřské školy Myslibořice, 6. třída

Beseda žáků s paní Věrou Doleželovou /rozenou Vitoušovou/ ve škole a u hájovny Na Vostrých o úkrytu parašutistů v rámci Operace – Spelter, Lenka Jih dne 7. 11. 2011.

Text promluvy paní Věry Doleželové k žákům školy je uveřejněný na následujících stránkách.

Vážení a milí přítomní !

Ráda jsem přijala pozvání na tuto schůzku s Vámi, a to již také proto, že jsem před mnoha lety navštěvovala a získávala vědomosti na stejné škole, kterou navštěvujete Vy. Byla jsem ve Vašem věku, když se na místě, na kterém se nacházíme, odehrála tragédie, které poznamanala celý můj život.

Jmenuji se Věra Doleželová, rozená Vitoušová. Narodila jsem se v rodině lesníka Františka Vitouše a jeho manželky Marie Vitoušové. Měla jsem o dva roky mladší sestru, která mi před dvěma lety zemřela. Od roku 1946 jsem členkou Českého svazu bojovníků za svobodu. Již 60 roků žiji v Brně, na hájenku, před kterou stojíme, jsme se přistěhovali koncem roku 1938. Sem byl otec přeložen z pohraniční obce Podmolí u Znojma, které je vzdáleno 1 km od rakouských hranic. V té době byli Češi, kteří zde žili v menšině, od temných občanů německé národnosti, od poloviny r.1938, denně ohrožováni na životě. Z hájenky "Na Ostrých" jsme do školy v Myslibožicích chodily se sestrou až do 15.června 1944.

Začátkem května r.1944, po předchozí dohodě s otcem, přivedl k nám pan František Pelán z vesnice Boňov, 3 parašutisty: Jana Vavřdu, Rudolfa Novotného a Jaroslava Kotáska ze skupiny SPELTER, které byla za dramatických okolností shozena u obce Kramolín. Poněvadž hájenka nebyla v té době elektrifikována, dohodl se otec se svým dobrým známým, panem Ladislavem Papulou, rolníkem z Myslibožic, na umístění vysílačky v jeho stavení. Po menších komplikacích s přepravou a opravou vysílačky, se parašutistům podařilo navázat rádiové spojení s Londýnem.

Ladislav Papula byl již v té době členem odbojové organizace. S celou svojí činností se neprozřetelně svěřil známému, bývalému důstojníkovi čs. armády, který, jak se později ukázalo, byl konfidentem gestapa a pak již události dostaly rychlý spád. Londým o zradě informoval parašutisty, kteří se okamžitě rozhodli pro změnu úkrytu. Večer, dne 15.června ve 23,00 hodin, kdy u nás naposledy večeřeli, dal Jaroslav Kotásek mamince 50.000 Kč pro případ, kdyby se s ním něco stalo, aby tyto peníze předala jeho mamince, které žila v Ratíškovicích u Hodonína.

Parašutisté spali ve stodole, výstroj a výzbroj měli ve vchodě, který byl v těsné blízkosti hájenky. Připravení k opuštění místa pobytu uslyšeli v noci kolem 1,00 hod. z 15. na 16.června podezřelé zvuky. To již byla hájenka a celý přilehlý les obklíčena. Noc byla v tu dobu nezvykle temná. Parašutisté se odplazili k příkopu, který vedl podél zahrady. Příkopem se dostali k cestě před hájenkou, přeběhli jí a za palby z pušek utíkali do polí. Hájenka byla ze tří stran obklopena lesem. Ve vzdálenosti asi 100 m byl zasažen kulku a smrtelně zraněn Jaroslav Kotásek. Přepad hájenky byl původně naplánovaný na pozdější ranní dobu, kdy, již za světla, by na únik neměl nikdo nejmenší šanci.

Střelbou jsme se všichni probudili. Otec si natáhl jenom kalhoty, vzal do ruky pušku a bos vyběhl přes dvůr do lesa, který byl těsně za hájenkou. Znovu se ozvala střelba a pak byl klid. Ve 4,00 hod. vzala maminka těch 50.000 Kč a součástku do rádia, pomocí které se mohl poslouchat Londýn. Přes dvůr začla do kolny, kde pod veliký špalek na sekání dřeva čala peníze a součástku do králíčí díry. Pak vyšla brankou za hájenku. Okamžitě ji obstoupilo několik ozbrojených gestapáků. Na dotaz kam jde, maminka odpověděla, že se v noci střílelo, že manžel vyběhl ven a protože se dosud nevrátil, jde se podívat co se stalo. Z okna kuchyně jsme se sestrou viděly jak maminka s rukama nad hlavou, obklopena gestapáky s namířenými puškami, jde domů. Následovalo velké prohledávání celého bytu a přilehlých hospodářských budov. Všechny skříně a zásuvky byly vyházeny za křiku a nadávek gestapáků. Maminka musela zůstat v bytě, já a sestra jsme byly vyvedeny před dům. Ještě než jsme z bytu odešly, přinesl jeden gestapák zakrvácené obvazy což svědčilo o tom, že i prchající střelbu opětovali.

Na pomoc při hledání parašutistů si gestapáci přivezli dva psy a pokoušali se je nasadit na stopu. V té době jsme měli asi 50 domácích, volně puštěných králíků, kteří se stali pro psy velkou atrakcí. Nic nepomohlo rozčilování, psi se honili za králíky jako zběsilí. Ti zase nechápali co je to za novotu, protože naši psi si jich nevšímali a nechávali je na pokoji.

A tak to osudné ráno, ač to zní neuvěřitelně, králíci těm, kteří prošli z obklíčení, určitě zachránili život.

Když skončilo prohledávání, přivezlo gestapo rolníka Michala Kratochvíla z Boňova, který začátkem května spolu s Františkem Pelánem a Františkem Durdou se parašutistů ujal, pan Kratochvíl jim na dvě noci poskytl přístřeší. Pana Kratochvíla před našimi zraky surově bítli. Rozbili mu obličej a když upadl, ještě do něho kopali. Panu Kratochvílovi bylo 71 let. Pro mne i pro sestru to byl otřesný zážitek, poněvadž od místa, kde se tento krutý čin odehrával, jsme stály dva metry.

Kolem poledne se vojáci začali stahovat k hájence. Byl obklíčen nejen celý les, ale i vesnice Boňov a přilehlé okolí. Každých 50 metrů byl postaven kulomet. Já i sestra jsme viděly, že před hájenku přijelo auto a žedovnitř nakládají nosítka zakrytá dekou. Netušily jsme, že je to zastřelený parašutista Jaroslav Kotásek.

Poněvadž k hájence vedla jen lesní cesta, převezli maminku, mě a sestru autem k silnici /asi 3 km/. Nic, kromě toho co jsme měly na sobě, jsme si nemohly vzít. Musely jsme nést batohy a výstroj parašutistů. Na silnici čekal autobus, ve kterém, kromě gestapáků, byla celá rodina Papulova. Autobusem nás převezli do Brna před Právnickou fakultu. Po celou dobu jízdy jsme nemohly spolu hovořit, protože si mezi nás z každé strany sedli gestapáci. Za jejich křiku jsme se ve vstupní hale museli všichni postavit čelem ke zdi. Po chvíli odvedli maminku k výslechu, mě a sestru naložili do auta a odvezli do Svatobořic. Při cestě z Brna mezi námi seděla žena, která nás objímala a hleděla, protože jsme usedavě plakaly. Při tom se stále vyptávala, jestli u nás nebydleli cizí lidé. Ta žena nám slibovala, že když řekneme kdo u nás byl, maminku i nás pustí domů. Díky prozřetel-
nosti rodičů jsme skutečně o parašutistech nevěděly, což bylo velkým štěstím.

V táboře ve Svatobořicích bylo kromě asi 2.000 dospělých vězňů i 48 dětí z Heydrichovy akce, které byly vězněny od r. 1942 v Praze na Jenerálce. Do Svatobořic byly převezeny v dubnu 1944.

Převážná část dětí byla ^{umístěna} v baráku v nejspodnější části

tábora. Barák, označený "Kinderheim", byl postaven po způsobu byt. tzv. „likusáků“. Měl jen tenké stěny a jednoduché okna. Přiděl uhlí byl tak malý, že se místnosti v zimě začaly vytápět. Často se stávalo, že na palandách byl ráno navátý sníh.

Barák, kde byly děti umístěny, byl rozdělen na dvě části. V levé polovině byli chlupci všech věkových kategorií, dívky byly rozděleny. Devítileté až dvanáctileté byly ve zděné budově nad silnicí v černé části tábora. Děti měly na starosti 3 ženy, rovněž vězeňkyně. O chlapce se starala paní Šporlová, starší dívky a ty nejmenší měla na starosti paní profesorka Marková. S tou se o ty nejmenší staraly třináctileté a starší dívky, které byly umístěny v budově nad silnicí, a velkou láskou pečovala paní učitelka Mikuláščíková. Všechny tři opatrovnice byly vězněny ze příbuzných, kteří bojovali v zahraničí. Děti byly v evidenci pod číslem a na rozdíl od dospělých neměly dostávat žádné dopisy ani potravinové balíčky. I přes přísný režim, který v táboře panoval, se našlo několik statečných dětí, kteří tábor střežili a kteří, s nasazením vlastního života, do Kinderheimu nějakou zprávou a něco od jídla od příbuzných propašovali.

V červenci r. 1944 byla v légru zřízena pobočka zbrojovky Bojkovice. Kromě dospělých zde musely pracovat i děti starší 14 let a tak se podílely na výrobě ručních granátů a jiných součástí pro armádu.

Začátkem dubna, kdy se fronta přiblížila k Hodonínu, byla velká většina dospělých vězňů propuštěna, jen asi sto jich zůstalo v táboře. My děti jsme byly přemístěny do tělocvičny Hospodářské školy v Kyjově. Dne 17. dubna večer kolem 20 hod. byly ke škole přistaveny dva autobusy a za křiku "los, los" a nadávek německých vojáků jsme musely do autobusů nastoupit. I to mělo co jsme měly, jsme nechaly ve škole, vzít jsme si mohly jen jednu věc. Cesta nocí byla velmi komplikovaná. Bylo slyšet střelbu, autobusy měnily směr, až kolem 3 hod. ráno zastavily u pátého zastupíště na nádraží v Brně. Současně přijela i nákladní auta, která vzele zbytek vězňů z tábora. Všichni jsme museli přestoupit do připravených vagonů.

Byla velmi chladná noc, okna ve vagonech rozbitá a jedné daka ne zahřátí, o hladu nemluvě, málo. Nikdo nevěděl co bude dál, vagony byly hlídány. Ve vagonech bez jídla a pití přišel další večer. Až v noci se vlak rozjel a po mnoha stáních, vždy mezi stanicemi, po třech dnech, přijel na nádraží s názvem Planá nad Lužnicí. Tam již někdo dal avizo koho vlak veze. Na nástupišti bylo několik lidí, kteří se snažili, bez ohledu na ozbrojený doprovod, nám poskytnout nějaké jídlo. Pak, po ujítí asi 1 km od Plané, se před námi objevilo několik dřevěných baráků, které se na necelý měsíc staly pro všechny vězněné dočasným domovem. Baráky byly prázdné, ale ještě před měsícem zde byli internováni utečenci z nuceně nasazených prací v Německu. Po vysilujícím transportu jsme zalehli na primitivních palandách. Když jsme se ráno probudili, byli jsme k nepoznání pokousáni vyhládlými štěnicemi a blechami, kterých byly dřevěné baráky plné. Nepomohla ani výměna slámy ve slamačích, které jsme si sami vyprázdnili a znovu naplnili. Voda v lágru netekla, dovážela se v cisterně. Hygienické podmínky byly velmi špatné. Jedině naděje na blížící se konec války pomáhala překonat dočasný pobyt v lágru.

Dne 5.května 1945 v poledne, kdy jsme s ešusy čekali na výdej jídla, se roznesla zpráva, že v Praze vypuklo povstání. Obědy se přestaly vydávat, do lágru vaikli občané z Plané. Velitele zajali a odvezli, vězněným řekli, že jsou volní. Všichni dospělí se během krátké doby rozprchli, jen my děti jsme zůstaly. Večer jsme se dozvěděly, že v lágru nemůžeme zůstat, poněvadž v okolí řadí skupiny SS. Již za tmy jsme se spolu s našimi opatrovatelkami přemístily do 4 km vzdálené obce Turóvec. V sále zdejšího malého hostince, na slámě, kterou jsme si do sálu nanosily, jsme přečkaly do 9.května a pak se vrátily zpět do lágru. Ještě před tím, dne 7.května, přijely v dopoledních hodinách před hostinec dva německé obrněné transportéry, z nich seskákali vojáci a s napřaženými puškami hostinec obstoupili. Všechny nás nechali stát čelem ke zdi. Byly to kruté okamžiky. Po asi dvou hodinách přijela k hostinci motospojka a po krátké rozmluvě s vojáky tito naskákali do transportérů a odjeli. Ještě několik hodin po tom jsme se ze zděšení nemohli vzpamatovat.

Dne 12.května večer oznámil pražský rozhlas, že prvním vlakem, vypraveným z Plané nad Lužnicí, přijedou do Prahy vězněné děti. Mezi čtenými jmény slyšel náš příbuzný /tatínkův bratranec/ v Oseku jméno mé i sestry a tak, 13.5., ještě než se vlak rozjel, byla naše jména vyvolána a my jsme z vlaku přesedly do auta. Doprovod nám dělali 3 ozbrojení muži, poněvadž v lesích, kterými jsme projížděli, přepadávali němečtí vojáci civilisty a stříleli je, aby získali civilní oděv.

Na dopadení otce byla vypsána odměna ve výši 50.000 Marek a jeho fotografie s popisem byla rozeslána po všech četnických stanicích. Maminka byla vězněna v Kounicových kolejích. Spouzena měla být až po dopadení otce. Veškerý náš majetek byl zabaven a ve veřejné dražbě rozprodán. Vkladní knížky a pojistky, včetně menší hotovosti, sebralo gestapo. Kdo si odvezl špalek, pod kterým bylo oněch 50.000 Kč, se nám nepodařilo zjistit.

Otec po velkých počátečních útrapách našel na 3 měsíce úkryt u dřevaře pana Zahradky v Myslbořicích, pak se ho ujal pan Stanislav Procházka, kovář v Jaroměřicích nad Rokytnou, který mu poskytl ubytování a stravu až do konce války. Se zachráněnými parašutisty otec navázal spojení a dále pokračoval v odbojové činnosti v partyzánské skupině Lenka-Jih.

Celkem 11 osob z tohoto případu bylo popraveno. Pan Kratochvíl, pan Durda a pan Pelán, kteří se tehdy, při povinné noční hlídce s parašutisty setkali a kterým pan Kratochvíl na dvě noci poskytl úkryt ve stodole, byli při veřejném soudním procesu dne 23.června 1944 v Jaroměřicích nad Rokytnou, odsouzeni k trestu smrti. Na dotaz soudce k panu Kratochvílovi proč parašutisty neudal, pan Kratochvíl odpověděl: "Jsem Čech a nikdy Čecha nezradím". Tato věta je i na pomníku, který byl těmto statečným lidem postaven.

Po válce jsme se všichni sešli. Já a sestra jsme se vrátily 16.května, maminka po větších komplikacích a s podlomeným zdravím, 20.května. Do hájenky na Ostrých jsme se sevrátili. Byla prázdná a nic z našich věcí a majetku tam nezůstalo. Dočasný pobyt nám umožnil pan Procházka, u kterého se tatínek až do konce války ukrýval.

Po krátké době tatínek nastoupil jako vedoucí poleší zpět v pohraniční obci Podmolíu Znojma, odkud jsme na podzim v r.1938 před řáděním nacistů uprchli. Poněžitou pomoc ve výši 25.00 Kč z Fondu Národní obnovy rodiče odmítli s tím, že jsou postiženější rodiny. Pak ale přišel rok 1950 a otce málem zavěšili a to jen proto, že parašutisté, které rodiče přechovávali, byli vyslání z Anglie. Protože jsme bydleli v pohraničí a poměry se po roce 1948 změnily, museli jsme se přestěhovat do vnitrozemí. Otci, který jako lešník měl pochopitelně pušky, tyto na státní bezpečnost zabavila. Po velkých a vleklých jednáních si otec mohl pušky za poplatek 5.000 Kč koupit zpět.

V únoru 1947 byl v Brně veřejný soud s gestapákem, který v ten osudný den 16.června 1944 před našimi zraky surově bil pana Kralochvíla. Utránoval se Rudolf König a já se sestrou a s matinkou jsme - kromě jiných - byly povolány jako svědci. Při konfrontaci svědků a obžalovaným tento všechno popřel. Při vypracování rozsudku, který zněl "smrt oběšením", ani bravou nehnul, trest přijal s ledovým klidem.

Krécó:

Můj přáním je, aby moje děti a děti jejich dětí a vůbec všechny příští generace, nemusely prožívat to, co jsme prožívali my. Aby si věžily života, aby si věžily každého hezkého dne, aby měly radost z každého krásného prožitku. Nikdo tu nejsme na věky, náš čas je vymezený. A i když se nám zdá, že to "konečno" je daleko, ze zkušeností kolem sebe vidíte, že tomu tak není. Při ohlédnutí zpět by nás mělo těšit vědomí, že jsme nežili nadarmo a že jsme důstojně prožili čas, který nám tu byl vyměřen.

Děkuji Vám za pozornost. Moje vzpomínky patří době, ve které žili Vaši dědečkové a babičky, za vlast a svobodu bojovali a neváhali pro ni obětovat to nejprecennější, svůj život. Všem, kteří v dnešní době žijeme, přeji hodně zdraví, trpělivost a hlavně Vám vládním mnoho úspěchů ve všem Vašem konání.

Bеседа s Vámi konám citátem z básní kosmických od Jana Nerudy: "Vlast svou máš neuvěře milovat, to ve hvězdách je zlatě psáno. A krásnější hvězdám nad zákon, zákona není čáno".

Případné dotazy a bližší vysvětlení k úsudkům, se kterými jsem Vás seznámila, ráda zodpovím.

Myslibořice, listopad 2011.

Věra Dolčelová

L. P. Dolčelová / *V.*

Trvalým vlasteneckým úkolem Armády České republiky je pečovat o vojenské tradice a uchovat a šířit živé odkazy válečných veteránů. Z tohoto důvodu se příslušníci 22. základny v posádce VÚ 5525, Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou rozhodli v roce 2011 na místě původního seskoku parašutistů vybudovat památník, který bude trvale připomínat činy těchto statečných mužů. Výsadek se uskutečnil v noci ze 4. na 5. května 1944 u obce Kramolín, okres Třebíč.

Následující projev V. Janíka, který stručně a přehledně shrnuje dané události, se vztahuje k vzpomínkové akci v roce 2012.

VLASTISLAV JANÍK: PROJEV K UCTĚNÍ PAMÁTKY ČLENŮ PARADESANTNÍ SKUPINY SPELTER

Právě dnes tomu bude 70 let, co se v katastru obce Kramolín podařilo letcům speciálních jednotek vysadit operační skupinu Spelter ve složení škpt. Břetislav Chrastina, rtn. Jaroslav Kotásek, rtn. Rudolf Novotný a četař Jan Vavrda. Skupina byla vysazena na plánovaném místě. Po seskoku se bez potíží sešla a vyrazila na první kontaktní adresu. Bohužel již krátce po vysazení nastávají problémy. Při přechodu řeky Jihlavy, velitel skupiny škpt. Chrastina ztrácí boty a skupina se natrvalo rozděluje.

Na jaře roku 1944 II. Odbor Ministerstva národní obrany po složitých jednáních s britskou stranou, po více než roce obnovil opět vysazování parašutistů na území protektorátu. Jako první byla vysazena skupina Calcium a Barium. Potom následuje skupina Sulphur, Chalk, Glucinium, Clay, Carbor a v posledním operačním letu je společně se Spelterem vysazena skupina Potash. Úkol těchto skupin je podobný. V přiděleném operačním území mají vytvořit zpravodajskou síť a udržovat pravidelné spojení s Londýnem. V úkolech je pamatováno i na dobu konce války. Počítalo se s tím, že odbojové skupiny podchycené parašutisty přejdou v závěrečné fázi do ozbrojeného boje a pomohou k rychlejšímu konci německé okupace.

Cesta ke konci války je však trnitá. Během let okupace gestapo nabylo četné zkušenosti s bojem proti parašutistům a dosáhlo i mnohých úspěchů. Je to hlavně díky budování tzv. volavčích sítí. Odbojových organizací infiltrovaných konfidenty gestapa. Proslula tím hlavně volavčí síť řízena služebnou gestapa v Brně. Bylo tedy jen otázkou času, kdy se do této sítě zachytí i skupina Spelter.

Stalo se tak v blízkých Myslibořicích, kde se na troskách rozbité organizace začala budovat organizace nová. Když se odbojářům naskytla možnost spojení na údajné vedení v Brně, nenapadlo je, že to může pro ně znamenat krajní nebezpečí. Do této situace přichází 3 zbylí parašutisté Spelteru. Přes svoji vysílačku Lenka naváží spojení s Londýnem. Na statku rodiny Papulů dojde k setkání nastrčených představiteli odbojové organizace z Brna. Ani parašutisté nerozpoznají blížící se nebezpečí. Domluveny jsou termíny přesunu výsadkářů k Brnu.

Jen díky shodou náhod se podaří dvou mužům ze Spelteru uniknout z obklíčení, které na ně gestapo na hájence na Ostrých přichystalo. Rtn. Jaroslav Kotásek takové štěstí neměl. Při přestřelce s přesilou německých bezpečnostních oddílů byl zastřelen zhruba 100 m před hájenkou, v níž se parašutisté ukrývali.

Oba výsadkáři ztrácí všechn operační materiál. Většina dosavadních podporovatelů je pozatýkána. V září roku 1944 končí jejich životy na popravišti koncentračního tábora Mauthausen. Jen pro připomenutí. Jednalo se o Ladislava Papulu, jeho sestru Miluši, otce Augustína, matku Marii, Karlu Urbánkovou a jejího syna Josefa. Mezi zavražděnými je i Ladislav Fiala a František Valenta. Pro výstrahu v pankrácké sekýrárně byli popraveni i podporovatelé z Boňova Michal Kratochvíl, František Pelán a František Durda.

Dalším místem, kde parašutisté našli po svém útěku úkryt, je statek Antonína Plichty v Šebkovicích. Statek Plichtů je plný lidí. Jen

Antonín má tři dospívající děti. Přebývá u něj i jeho bratr František a v pokojíku bydlí i místní učitelka. Nicméně v této těžké chvíli neváhá pro parašutisty udělat vše, co potřebují. Pokouší se o vyzvednutí vysílačky ze skryše v Myslibořicích. Snaží se parašutisty napojit na odbojovou organizaci v Moravských Budějovicích a posléze ukrývá i Jana Fialu z Myslibořic, kterému se podařilo uniknout ze spárů gestapa.

Po téměř dvou měsících strávených v Šebkovicích se dostávají Rudolf Novotný a Jan Vavrda do Šašovic. Do prostředí místní komunistické odbojové organizace. Odtud začíná Rudolf Novotný postupně podchycovat v okolních vesnicích místní odbojáře. Jan Vavrda se pokouší oživit spojení s Londýnem na amatérsky vyrobených radiostanicích. Což se mu také díky Františku Doležálkovi a majiteli krámků s radiomateriálem Ladislavu Fialovi podaří. Po navázání spojení se může odbojová činnost rozvinout naplno.

Moravské Budějovice, Jaroměřice nad Rokytnou, Jakubov, Litohoř, Domamil, Kněžice, Krasonice, Šebkovice, Želetava, Babice i v dalších vesnicích jsou postupně zakládány odbojové organizace mající na konci války téměř 300 lidí. Složení je různorodé. Jsou to rolníci, státní zaměstnanci, úředníci, dělníci, ale i místní živnostníci či podnikatelé a faráři. Politické složení je také různorodé – komunisté, sociální demokraté, agrárníci, národní socialisté. Spelter tak naplňuje český překlad svého anglického názvu. Spelter je česky pájka – pájka která spojuje a sjednocuje.

Vlastní konec války vyvrcholil v kraji přijetím dvou shozů zbraní. Odbojové skupiny se mohly přetransformovat na partyzánské oddíly, které až do konce války narušovaly komunikace, ničily vojenskou techniku, přepadaly malé vojenské jednotky a vypouštěly místní lihovary. Bohužel i konec války si vyžádal z řad odbojářů oběti na životech. Byl to např. Vladimír Vlha, který byl zavražděn u Petrovic, Augustín Mrvka byl zabit při destrukci železničního mostu u Slavonic, Stanislav Slavík položil svůj život při přepadu Suchého statku ve

Vícenících. Na samém sklonku války jsou v Petrovicích nesmyslně zavražděni Karel Švaříček, Josef Dvořák a Jindřich Jirovský. Hned po válce těmto padlým odbojářům byly stavěny pomníky. Lidé s úctou vzpomínali na jejich oběti. Po roce 1948 však nastává zvrat. Z hrdinů se stávají padouši.

Jan Vavrda zůstává po válce v armádě, ale na počátku 50. let je proti němu vedeno vykonstruované obvinění. Musí armádu opustit a stává se soustružníkem v továrně. Až v roce 1968 se může zase do armády vrátit. Zaslouží se pak ve své funkci o rehabilitaci nejen odbojové skupiny Spelter a z ní vzniklé partyzánské skupiny Lenka-Jih, ale dosáhne i částečného odčinění křivd spáchaných na podobně postižených kamarádech – parašutistech. Rudolf Novotný slouží ve Znojmě, ale v roce 1953 umírá.

Také lidé ve zdejší kraji to neměli jednoduché. V roce 1951 v souvislosti s Babicemi je popraven člen šebkovické odbojové skupiny Antonín Plichta, páter Jan Podveský společně s děkanem Josefem Opletalem jsou odsouzeni v podobných vykonstruovaných procesech k vysokým trestům odnětí svobody, podobně jako Rudolf Strizko z Moravských Budějovic či Josef Buchal z Jakubova.

O odbojové činnosti za okupace se raději nemluví. Lidé se stáhli do sebe a o tom, že zdejší kraj měl takové hrdiny, kteří se nebáli položit svůj život za československou republiku, se mlčí.

Až nyní téměř 70 let po válce se jména hrdinů tohoto kraje jako Jan Kubiš, Václav Málek, Leopold Lohniský a odbojáři ze skupiny Spelter dostávají do čítanek. Ostatně jak si to i přál Jaroslav Kotásek, který před odchodem z výcvikového střediska ve Skotsku prohlásil "Tak my do toho kluci půjdeme, ale kdyby nám to nevyšlo, postarejte se, abychom se dostali do čítanek...".

Myslibořice a okolí, v roce 2014 vydala

Základní škola a Mateřská škola Myslibořice č.p. 170, 675 60 Myslibořice

IČO 70279993, č.ú.: 161942138/0300, tel.: 568 864 324

e-mail: kancelar@zsmysliborice.cz www.zsmysliborice.cz